

HUKUKİ BOYUTU İLE ALMANYA'DA BEBEK SANDIĞI VE ANONİM DOĞUM UYGULAMALARI VE TÜRKİYE'DE DURUM

Yrd. Doç. Dr. Metin İKİZLER*

ÖZET

Kadınların (ya da ana ve babanın her ikisinin) yeni doğmuş bebeklerini, bulunmasını ve bakılmasının sağlayacak şekilde terk edebilmesi için hazırlanmış olan *bebek sandığı* ile kadının kimliği hakkında bilgi vermeden hastane ortamında doğum yapması ve doğum sonrasında çocuğun ilgili kuruluşlar tarafından alınarak bakılması şeklinde işleyen *anonim doğum* uygulamalarına Avrupa'da ve dünyanın çeşitli ülkelerinde rastlanmaktadır. Bu uygulamalardan birinin ya da her ikisinin görüldüğü ülkelere Almanya, Fransa, Avusturya, Macaristan, Pakistan, Filipinler ve Japonya örnek verilebilir. Fakat bu ülkelerdeki hukuk düzenlerinin bu iki uygulamaya yaklaşımı farklı farklıdır. Bu makalede Türk ve Alman hukukları açısından bebek sandığı ve anonim doğumla ilgili sorunlar incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bebek sandığı, anonim doğum, gizli doğum, Alman hukuku, Türk hukuku

ABSTRACT

Baby hatches, in which women (or parents) can anonymously leave their newborn babies to be found and cared for, and anonymous birth -a woman gives birth in any hospital without giving her name or other details, the baby is taken into care by social services- have been approved in Europe and in the rest of world. For example, the baby hatch and/or anonymous birth were installed in Germany, France, Austria, Hungary and in Pakistan, Philippines,

* Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Japan. But, legally, they have been treated differently in different countries. This article focuses on legal problems in Germany and Turkey relating to baby hatch and anonymous birth.

Keywords: Baby hatch, anonymous birth, secret birth, German Law, Turkish law

GİRİŞ

Bilindiği gibi, gerek ülkemizde gerekse dünyada birçok çocuk daha doğar doğmaz ya da doğumdan kısa bir süre sonra terk edilmektedir. Böyle olunca bu çocukların yaşam şansları oldukça düşmekte ya da uygun olmayan ellere geçmeleri tehlikesi doğmaktadır.

İşte bu gibi durumlara çare olmak üzere Avrupa’da ve dünyanın diğer bazı ülkelerinde bebek sandıkları ve anonim doğum denilen uygulamalar başlatılmıştır.

Bu çalışmada bebek sandığı ve anonim doğumla neyin kastedildiği, nasıl uygulandığı üzerinde kısaca durulduktan sonra, özellikle konunun hukuki boyutu Alman ve Türk hukukları açısından ele alınacaktır.

I. BEBEK SANDIĞI ve ANONİM DOĞUMUN ANLAMI ve UYGULANMASI

A. GENEL OLARAK BEBEK SANDIĞI VE ANONİM DOĞUM

Almanya’da bebek sepeti, bebek sepetçisi, bebek sandığı, bebek kutusu, bebek penceresi, bebek beşiği, bebek yuvası, bebek kapısı (Babykorb, Babykörbchen, Babyklappe, Babyfenster, Babywiege, Babynest, Babytür)¹ gibi çeşitli isimlerle anılan bebek sandığı, ananın kimseye sormadan ve kimseden önceden izin almadan içine bebeğini bırakabileceği, bir bebeği alabilecek büyüklükteki kapalı mekânı ifade eder. Bu çalışmada bebek sandığı olarak ifade edilecek bu düzenek, genellikle içini gösteren cam ya da benzeri maddelerden imal edilmekte, sıcak tutulmakta (ısıtılmakta), bu hizmeti sağlayan kuruluşun binasının dış yüzeyine yerleştirilmektedir. Böylece bebek

¹ [http://www.geburtskanal.de/index.html?mainFrame=http://www.geburtskanal.de/Wissen/B \(Babyklappe\) \(04.08.2008\)](http://www.geburtskanal.de/index.html?mainFrame=http://www.geburtskanal.de/Wissen/B%20(Babyklappe)%20(04.08.2008)); Katzenmeier, C.: Rechtsfragen der “Babyklappe” und der medizinisch assistierten “anonymen Geburt”, FamRZ, 2005, s. 1134. Bunların içinde Almanya’da en yaygın kullanımı olanı ise bebek sandığı (Babyklappe)’dir.

sandığının dışarıdan açılır kapağı binanın dışında kalmaktadır. Buraya gelen ve sandığı kullanmak isteyen bir ana, kapağı açmakta bebeğini içeriye bırakmaktadır. Ananın bebeği bıraktıktan sonraya kapağı kapatması ile birlikte sistem kapağı kilitlemekte, böylece dışarıdan açılarak bebeğin sandıktan çıkarılması engellenmiş olmaktadır. Ana tarafından bebek konularak kapak kapatıldıktan, ananın uzaklaşmasına olanak verecek bir süre geçtikten sonra bir alarm devreye girmekte, bu alarm sayesinde sandığa bebek konulduğunu öğrenen kuruluş görevlilerince bebek alınmakta ve sağlık vb. açılardan gerekli bakımı yapılmaktadır. Almanya'da bebek sandığı hizmeti çeşitli hastaneler, dernek ya da vakıflarca sağlanmaktadır. Bu sandıklara konan bebekler, gerekli bakımları yapıldıktan sonra, bulunmuş çocuklara ilişkin -olağan- kanuni² usul çerçevesinde ilgili resmî makamlara teslim edilmekte, bu bebekler sonuçta evlat edinilebilmektedir³. Ancak genellikle bebek sandığını kuran kuruluş ananın çocuğunun geri alma ihtimaline karşı 8 hafta kadar bir süre beklemektedir. Bu süre Almanya'da evlatlık olarak çocuğun verilebilmesi için geçmesi gereken asgari süredir. Yani uygulamada bu süre 8 haftadan küçüklerin evlat edinilmesine rıza gösterilememesi kuralına⁴ paralel olarak işletilmektedir. Bu işleyiş tarzı tamamen pratik esaslara dayalı olup, Almanya ve bebek sandığı uygulamasının olduğu çoğu ülkede kanuni bir temeli bulunmamaktadır. Bununla birlikte Almanya'da 2005 yılı itibariyle 80 civarında bebek sandığı bulunduğu ifade edilmektedir. Haliyle, kanuni bir temele dayanmadığı için, hangi kurum ya da kuruluşların bebek sandığı kurabileceği ya da koyabileceği noktasında da kesin bir açıklık bulunmamakta, Almanya'da bu iş genellikle hastaneler, dernek ya da vakıflar eliyle yürütülmektedir. Örneğin Köln'de dernek statüsünde olan Katolik Kadınlar Birliği tarafından böyle bir hizmet sunulmaktadır. Birlik, Almanya'da yaygın şekilde Babyklappe olarak ifade

² Türk Dil Kurumunun nispeten yeni yazım kurallarına göre, nispet i'si (î), belirtme durumu ve iyelik ekinin karışmasını önlemek için kullanılır. Böylece (Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk'ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) gibi anlamları farklı kelimelerin karıştırılması da önlenmiş olur. Dolayısıyla medenî, kanuni, hukuki, iktisadi gibi sözcükler, nispet i'si kullanılmadan yazılmalıdır. Yazım kuralları ve güncel yazım kılavuzu için bak. <http://www.tdk.gov.tr>.

³ Bu süreç için bak. **Scheiwe**, K.: Babyklappe und anonyme Geburt- wohin mit Mütterrechten, Väterrechten, Kinderrechten?, ZRP, 2001, s. 371; ayrıca **Wolf**, A.: Babyklappe und anonyme Geburt-Fragen zu einer neuen Entwicklung, FPR, 2001, s. 345; **Katzenmeier**, 1134; **Hepting**, R.: "Babyklappe" und "anonyme Geburt", FamRZ, 2001, s. 1573.

⁴ Alman Medeni Kanunu (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) § 1747 II.

edilen düzeneği, *Klappe* kelimesi *kapak*, *iner kalkar kapak* anlamına geldiği için tercih etmemekte, projeyi Musa Bebek Penceresi projesi, düzeneği ise bebek penceresi olarak adlandırmaktadır⁵.

Projeye Musa Bebek Penceresi isminin verilmesi de tesadüfi değildir. Nitekim üç büyük din tarafından da kabul edildiği üzere, Musa peygamber anası tarafından bir sepet içerisinde Nil nehrine terkedilmiş ve burada Firavun karısı tarafından bulunarak bakılmış, büyütülmüş ve yetiştirilmiştir. Bundan başka küçük hatta bebek yaşta terk edilip daha sonra tarihte ya da efsanelerde önemli rol oynayan birçok kahramandan söz edilmektedir. Örneğin, Roma'nın kurucu olarak kabul edilen Romus ve Romulus kardeşler böyledir. Bunun gibi, Türk tarih ve mitolojinde de anasız-babasız ve kimsesiz kalan bir çocuğun Bozkurt destanında bir dişi kurt tarafından beslendiğini ve büyütüldüğünü, milleti tekrar oluşturduğunu görüyoruz. Aslında geçmişte bugüne oranla bebek terklerinin çok fazla olduğu düşünülürse bu söylenenlere de şaşırmanın gerekir. Nitekim önceki yüzyıllarda bebek terklerinin olağanüstü rakamlara ulaştığı, hatta bu sayının yılda 10.000 bebeğe ulaşabildiği kaydedilmektedir⁶.

Bugün, bebek sandığı uygulaması, Almanya'nın dışında, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Hindistan, İtalya ve Fransa gibi çeşitli ülkelerde görülmektedir. 2006 yılından itibaren, geleneksel ve kanuni engellerle mücadelelerden sonra, Japonya'da da -bazı bölgelerde- bebek sandıklarının kurulmaya başlandığı ifade edilmektedir⁷.

Bununla birlikte, bebek sandıklarının bilinen geçmişinin 12. yüzyıla kadar uzandığı ifade edilmektedir. Nitekim 12. yüzyılda, Papa III. Innocent, ailelerin istenmeyen bebekleri öldürmelerinin önüne geçmek için kiliselerin dış duvarlarına monte edilecek silindirik şekilde beşikler kurulmasını emretmiştir. O zamanki uygulamaya göre bu beşiklere ana tarafından bebek

⁵ Bebek penceresi ifadesini tercih eden diğer merkezler için bak. [\(http://www.geburtskanal.de/index.html?mainFrame=http://www.geburtskanal.de/Wissen/B \(Babyklappe\) \(04.08.2008\).](http://www.geburtskanal.de/index.html?mainFrame=http://www.geburtskanal.de/Wissen/B%20(Babyklappe))

⁶ Bu bilgiye, Fransız Aile (Aile'den sorumlu) Bakanının basın konferansında yer verilmiş olup, buradan Hepting tarafından aktarılmaktadır. **Hepting**, 1579 dn. 67; Fransa'da ise, 1939 yılından bu yana yaklaşık 40.000 bebeğin anası belirsiz olarak doğduğu; günümüzde ise yılda 600-700 kadının anonim doğum olanağından yararlandığı kaydedilmektedir. **Scheiwe**, 369.

⁷ Hürriyet Gazetesi, 27 Eylül 2007, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=7336818&tarikh=2007-09-27> (e.t. 30.07.2008). 8980-231 21 10

konuluyor ve silindir döndürülerek bebeğin kilisenin içine girmesi sağlanıyordu. Beşiğin döndürülmesi bir çan ya da zilin çalmasına neden oluyor, böylece beşiğe bir bebeğin bırakılmış olduğu anlaşılıyordu. Bu şekilde ilk olarak İtalya'da kullanılmaya başlayan bu beşiklere o zamanlar "Metruk çocuk (kimsesiz çocuk) dolabı"⁸ adı verilmişti. Nitekim bu beşiklerin 19. yüzyıla kadar kullanılmış bir örneğinin hâlâ Vatikan'daki Santo Spirito hastanesinde korunduğu ifade edilmektedir. İtalya'dan başka, önceki yüzyıllarda Almanya'da da benzer bir uygulama Hamburg'da görülmektedir. 1709 yılında Hamburg'da aynı amaçla bir yetimhanede uygulama başlatılmış, ancak bu yetimhanenin kapasitesinin çok üzerinde bebek terkleriyle karşılaşılması üzerine, ancak 5 yıl kadar sürdürülebilmiştir. Daha sonra Kassel (1764) ve Mainz'da (1811) da benzer uygulamalar görülmüştür. Bu iki ülkeden başka 18. ve 19. yüzyılda benzer uygulamalar Fransa, İngiltere, İrlanda, Portekiz ve Brezilya'da da görülmüş, zaman içinde bunlara çoğunlukla son verilmiştir⁹. Bu bakımdan, Almanya'da modern anlamda ilk bebek sandığı 2000 yılında Hamburg'da kurulmuş kabul edilmekte¹⁰ ve bu ülkedeki bebek sandıklarının başlangıcı bu tarih olarak görülmektedir.

Daha önce ifade edildiği gibi, Almanya'da bebek sandıklarının 2005 yılı itibarıyla ülke genelinde 80 civarında olduğu bildirilmektedir. Bebek sandığı uygulamasının bulunduğu ülkelerden Avusturya'da bu sayının 2005 yılı, Çek Cumhuriyetinde ise 2007 yılı itibarıyla 5 olduğu; Macaristan'da ise bir düzineye yaklaştığı kaydedilmektedir. Pakistan'da ise 300'ün üzerinde bebek sandığının olduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan başka, yaygın olmamakla birlikte Filipinler, Güney Afrika ve İsviçre'de¹¹ de bebek sandığı uygulamasının görüldüğü belirtilmektedir. ABD'de ise 47 Eyalette bebek sandıklarına benzer şekilde itfaiye ve hastaneler gibi güvenli yerlere bebeklerin bırakılabil-

⁸ Orijinali "ruota dei trovatelli" olan ifade İngilizceye "foundlings wheels" olarak çevrilebilmektedir. Bak. http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch#cite_note-times-0 (30.07.2008); İngilizce "Foundling" metruk çocuk, bulunmuş kimsesiz çocuk, özellikle doğumunu müteakip ana babası tarafından terk olunan çocuk anlamlarına gelmektedir. Bak. **Ovacık**, M.: İngilizce Türkçe Hukuk Sözlüğü, 2. baskı, Ankara 1986, s. 150.

⁹ Hürriyet Gazetesi, 27 Eylül 2007, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=7336818&tarikh=2007-09-27> (e.t. 30.07.2008); http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch#cite_note-times-0 (30.07.2008).

¹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch#cite_note-times-0 (30.07.2008).

¹¹ İsviçre'de Einsiedeln'de bir hastane bünyesinde 2001 yılında bebek sandığı uygulamasının başlatıldığı ifade edilmektedir. http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch#cite_note-times-0 (30.07.2008).

leceği ortamlar hazırlandığı ve yeni doğmuş (bu anlamda doğumunun üzerinden 72 saat geçmemiş) bebeklerin ebeveynleri tarafından buralara bırakılmasına kanuni olanak tanındığı ifade edilmektedir. ABD’de itfaiye, hastane gibi güvenli yerlere bebeklerin bırakılmasından hareketle, -Eyaletten Eyalete¹² değişmekle birlikte- bu uygulamaya *güvenli liman/güvenilir sığınak* anlamına *safe Havens* adı verilebilmektedir¹³.

Anonim doğuma (anonyme Geburt) gelince, -bebek sandığından farklı olarak- burada, dernek, vakıf ya da çeşitli kuruluşlara ait hastaneler ya da tıp merkezleri doğum sonrası bebeğini terk etmek niyetinde olan gebe kadınlara doğum hizmeti sunmaktadır. Bebek sandığına göre bir erken aşamaya ilişkin olan anonim doğumda, gebe kadın bu kuruluşlara başvurmakta; adını, soyadı vermeden, kimliğini tanıtıcı herhangi bir açıklamada bulunmaya zorlanmadan doğumunu yapmakta, sonra da sağlık kuruluşunu terk edebilmektedir. Böylece bebek sandığından farklı olarak, anonim doğumda, gebe kadına sağlıklı bir ortamda ve uzman doktorlar kontrolünde doğum yapma olanağı sağlanmaktadır. Böylece bebek sandığında gebe kadının çoğu zaman uygun olmayan sağlıksız ortamlarda, kendi başına ya da ehil olmayan kişiler elinde doğum yapması söz konusu iken, anonim doğum uygulaması bu sakıncayı gidermeye yönelmektedir¹⁴. Bebek açısından, doğum sonrası için her iki uygulama arasında ise bir fark bulunmamaktadır: Çocuk ananın kararından vazgeçerek onu geri alması olasılığına karşı bir süre bekletildikten sonra, bebek sandığı ile aynı süreç işlemeye başlamaktadır.

Bebek sandığı uygulaması görülen ülkelerin çoğunda, yukarıda ifade edildiği gibi, anonim doğum hizmeti sunan kuruluşlara da rastlanmaktadır. Tıpkı diğerinde olduğu gibi, anonim doğum uygulamaları da uygulandığı yerlerde çoğunlukla kanuni bir zemine sahip değildir. Bununla birlikte Fransa ve Lüksemburg bunun istisnasıdır. Nitekim Fransa’da 1941 yılından beri anonim doğum kararname düzeyinde mevzuatta yerini almış ve böylece ona izin verilmiştir¹⁵. Bu düzenlemenin en önemli nedeni, ikinci dünya savaşına rastlayan bu yıllarda istenmeyen hamileliklerin sayısında artış olması ve

¹² Örneğin, Massachusetts Eyaleti’ndeki kanuni düzenlemeler için bak. http://www.babysafehaven.com/the_law.htm (04.10.2008).

¹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch#cite_note-times-0 (30.07.2008); http://www.religioustolerance.org/saf_have.htm (04.10.2008).

¹⁴ Bak. **Wolf**, 2001, 348; **Lüderitz**, A./**Dethloff**, N.: Familienrecht, 28. Aufl., München 2007, § 10 Rn. 93; Hepting, 1575.

¹⁵ Bak. **Scheiwe**, 369-370.

anonim doğum yoluyla bu çocukların yaşamasına olanak tanınması düşüncesidir¹⁶. Ancak savaş sonrasında da düzenleme korunmuş hatta 1993 yılında yapılan bir değişiklikle Fransız Medeni Kanununda anonim doğum yerini bulmuştur¹⁷. Fransa'da anonim doğum "*bilinmeyen nesil*" ya da orijinaline daha yakın bir ifadeyle "*X jenerasyonu*" (accouchement sous X) adıyla anılmaktadır¹⁸.

B. BEBEK SANDIĞI ve ANONİM DOĞUM UYGULAMALARININ NEDENİ

Görüldüğü gibi, belli başlı Avrupa ülkelerinde ve dünyanın çeşitli bölgelerinde bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarına rastlanmaktadır. Aslında genel olarak ifade edilirse, hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde aile yapısı, onun sağlamlığı ve korunması, bunun gibi ana-baba ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisinin bilinmesi ve korunması esastır. Bebek sandığı ve anonim doğumda ise ortak olan nokta, ananın kimliğinin anonim kalması, yani bilinmemesidir. Gerçekten de, her iki uygulama da, ananın kimliğinin belirsiz kalması üzerine dayalı uygulamalardır¹⁹. Ananın kimliğinin belirsiz kalmasının baba ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisini de doğrudan etkileyeceği ve belirsiz kılacağı açıktır. Öte yandan bebek sandığı ve anonim doğum, aile hukuku, hatta kişiler ve miras hukukuna ilişkin bu bağın bilinmesi ile bağlantı birçok hükmü uygulanamaz hâle getirmektedir²⁰.

Tüm bunlara karşın, en azından uygulamada bebek sandığı ve anonim doğuma olanak tanınması ile bu ülkelerde çocukların hayatta kalmasının sağlanması amaçlanmaktadır²¹. Çeşitli nedenlerle zor durumda bulunan ve bir şekilde doğacak çocuklarından kurtulmayı planlayan gebe kadınlara bir alternatif yol gösterilmektedir. Böylece kanuni olmayan kürtaj denemelerinin ya da doğumda sonra anaların bebeklerini terk etmelerinin ya da öldürmele-

¹⁶ Hepting, 1579.

¹⁷ Bak. Scheiwe, 369.

¹⁸ Bak. Frank, R./Helms, T.: Rechtliche Aspekte der anonymen Kindesabgabe in Detschland und Frankreich, FamRZ, 2001, s. 1340 vd; Hepting, 1579; http://en.wikipedia.org/wiki/Baby_hatch (04.08.2008).

¹⁹ Gernhuber, J./Coester-Waltjen, D.: Familienrecht, München 2006, § 51 I Rn. 11; Hepting, 1573.

²⁰ Bak. Wolf, 2001, 347-348; Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 12-15.

²¹ Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 10-11; Hepting, 1577-1578; bak. Wolf, 2001, 345.

rinin engellenmesi istenmektedir. Nitekim bu amaçla “ölüme terk etme, bırak!”, “kürtaj yerine bırak!”, “yaşama izin ver, kimliğini gizli tut!” gibi sloganlar kullanılabilir²². Böylece bebek sandığı ve anonim doğum; (1) kimliğinin, çocuğun anası olduğunun bilinmesini istemeyen, (2) bir çocuk ya da (3) -başından geçenlerden dolayı- böyle ya da bu şekilde bir çocuk sahibi olmak istemeyen, (4) başta psikolojik olmak üzere çeşitli nedenlerle analığa hazır olmayan ve (5) zor durumda bulunan kadınlara²³ sunulan bir yol olarak algılanmaktadır²⁴. Bunlar, görüldüğü gibi, ananın korunması ya da ananın sorunları ile ilgilidir. Ancak bebek sandığı ve anonim doğumun, terk edilen bebeklerin uygunsuz ellere geçmesini ve çocuk ticaretini önleyici yönü olduğu da ifade edilmektedir²⁵. Öte yandan, terk edilen çocuğa bu yollarla gerektiği gibi bakım yapılabildiği gibi, -tekrar etmek gerekirse- anonim doğum sayesinde de hem ana hem de çocuk açısından doğumun sağlıklı bir ortamda ve uzman kişilerin elinde gerçekleşmesi sağlanmaktadır.

Bebek sandığı ve anonim doğumun istenmeyen bazı sonuçları da vardır. Kişinin kökenini, ana-babasını ve hatta ailesinin kalan üyelerini tanımasını önlemekte, aidiyet duygusunu zedelemekte, bundan ve terk edilmiş olmaktan dolayı kişilerde psikolojik sorunlara neden olabilmektedir²⁶. Öte yandan, bu tür uygulamaların kişileri sorumsuz davranmaya, çocuklarının bakımını üstlenmemeye ittiği²⁷; en önemlisi, ileride ayrıntılı olarak değinileceği üzere,

²² Hepting, 1573ve aynı sayfada dn. 3; Zaman Gazetesi, 14 Kasım 2006, <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=453839> (04.08.2008).

²³ Bu arada, Swientek, anonim doğuma duyulan gereksinimden söz ederken, -kuşkusuz ailece onaylanmayan gebelik hâlleri için- Almanya'daki Türklerin tavrına da değinmektedir. Yazar, Türk aileleri tarafından bu durumda kızların anonim doğuma yönlendirildiğini ve bebeğin hastanede terk edilmesinin istendiğini belirtmektedir. Swientek, C.: Warum anonym- und nicht nur diskret?- Babyklappen und anonyme Geburt, FPR, 2001, s. 354.

²⁴ Bak. Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 10-11; Hepting, 1574; Scheiwe, 370; Swientek, 354.

²⁵ Hepting, 1574, 1576; bak. Swientek, 354.

²⁶ Nitekim kökenini öğrenme duygusunun terk edilen kişilerde psikolojik bir baskı oluşturduğu, bu duyguyu taşıyan kişilerin daha sonra ana-babalarını aramak için örgütlendiği ve özellikle Fransa'da bu durumun yaygın olarak görüldüğü hakkında bak. Hepting, 1578.

²⁷ Bak. Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 14; Katzenmeier, 1135; Swientek, 354; Benda, E.: Die “anonyme Geburt”, JZ, 2003, s. 534-535; Frank/Helms, 1347; Scheiwe, 372; Wolf, A.: Über Konsequenzen aus den gescheiterten Versuchen, Babyklappen und “anonyme” Geburten durch Gesetz zu legalisieren, FPR, 2003, 112; Willutzki, S.:

kendilerinden beklenen yararları aslında gerçekleşmeden uzak oldukları iddia edilmektedir²⁸.

II. HUKUKİ BOYUTUYLA BEBEK SANDIĞI ve ANONİM DOĞUM

Avrupa'nın birçok ülkesinde görülen bebek sandığı ve anonim doğum uygulamaları psikolojik, sosyolojik, hukuki vb. daha birçok açıdan ele alınması gereken bir konudur. Biz bu çalışmada doğal olarak konunun hukuki boyutuyla ilgileniyoruz. Görüldüğü gibi, Avrupa'da bu uygulamaların en yaygın olduğu ülke Almanya'dır. Bu bakımdan aşağıda önce Almanya'da bebek sandığı ve anonim doğuma hukuki açıdan nasıl yaklaşıldığı üzerinde durulacak, sonra da konu Türk hukuku açısından ele alınacaktır.

A. ALMAN HUKUKUNDA BEBEK SANDIĞI ve ANONİM DOĞUM UYGULAMALARININ HUKUKA UYGUNLUĞU SORUNU

Türk hukuk doktrininden farklı olarak, Alman hukuk doktrini, bebek sandıkları ve anonim doğum uygulamalarının yaygınlaşması ile, konunun hukuki boyutunu âdeta incelemek zorunluluğunda kalmıştır. Nitekim bu anlamda bebek sandığı ve anonim doğumun hukuka uygunluğu doktrinindeki tartışmaların odak noktasını oluşturmaktadır. Konu hukuki boyutuyla özellikle kişisel durum sicillerine ilişkin mevzuat, aile hukuku ve anayasa hukuku açısından ele alınmakta ve tartışılmaktadır.

1. Kişisel Durum Sicillerine İlişkin Mevzuat Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

Alman hukukunda kişisel durum (medeni hâl) sicillerinin düzenlendiği temel Kanun, Alman Kişisel Durum Kanunu, başka bir deyişle Alman Nüfus Kanunu'dur (Personenstandsgesetz, PStG). 1937 tarihli bu Kanun, yeni doğanların bildirimine ilişkin kurallar içermektedir. Bu kurallara göre, yeni doğanlar²⁹ bir hafta içerisinde yetkililere (nüfus memurluğuna) bildirilmelidir (PStG § 16). Bunun için Kanun, bazı kişilere bildirim yükümlülüğü yükle-

Babyklappe und anonyme Geburt - Verfassungs- und familienrechtliche Aspekte mit kritischer Anmerkung zur Gesetzgebungsarbeit, Festschrift für Ingrid Groß, 2004, s. 327.

²⁸ Bak. aşağıda II. C.

²⁹ Burada yeni ve aynı zamanda sağ doğanlara uygulanan kurallara yer veriyoruz. Ölü doğum hâllerinde ise başka kurallar uygulanmaktadır. Bak. PStG § 16 vd, § 21 II vd.

miştir. Bildirim yükümlülüğünde birinci sırada baba³⁰ bulunmakta, doğumu yaptıran ebe ve doktor onu izlemektedir. Ananın bildirim yükümlülüğü ise bunlardan sonra³¹ gelmektedir [PStG § 17 I]. Eğer doğum hastane gibi bir kuruluştaki gerçekleşirse, birinci sırada bildirim yükümlüsü bu kurumun amiri olmaktadır (PStG § 18, § 19). Bildirim doğrultusunda, bildirilen çocuğun adı ve soyadı, ana ve babasının ad ve soyadı, meslekleri, yerleşim yerleri ve tabiiyetleri gibi bilgilerin nüfus kaydına geçirilmesi gerekmektedir [PStG § 21 I].

Bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarında ise, bu bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için niteliğine aykırıdır. Anonim doğumda, hastane ya da ilgili sağlık kuruluşu gebe kadına bu bildirimde bulunmayacağına dair başlangıçta bir söz, bir taahhüt vermektedir. Yani bildirim yükümlülüğüne dâhil bilgilerin öğrenilmesi mümkünken, doğum yapan kadından bu bilgiler istenmemektedir. Oysa bu gibi kuruluştaki bildirim yükümlüsü birinci sırada kurumun amiri (genellikle hastane müdürü ya da başhekim) olmaktadır. Bebek sandığı uygulamaları da, bildirim yükümlülüğünün ihlali açısından pek farklı değildir. Burada hizmeti sunan kuruluşun yöneticileri açısından, doğum orada gerçekleşmediği için, bildirim yükümlülüğü doğmamaktadır. Ancak, babanın³², doğumu yaptıran ebe ve/veya doktorun bildirim yükümlülüğü devam etmektedir. Doğumun herhangi bir tıbbi yardım almadan kadın tarafından tek başına gerçekleştirildiği durumlarda dahi, bildirim yükümlülüğünün ihlali açısından sonuç değişmemekte, bu kez ananın ihlali söz konusu olmaktadır³³.

Bildirim yükümlülüğünün ihlali hâlinde Almanya'da idari para cezası uygulanmaktadır (PStG §§ 68, 69). Eğer çocukla ilgili bilgiler bilinmesine karşın, kasıtlı olarak bildirimde bulunulmazsa bu takdirde konunun ceza hukuku boyutunun da olabileceği ifade edilmektedir³⁴. Bu hükümlerin uygula-

³⁰ Birinci sırada bildirim yükümlülüğü yüklenen baba, çocuk üzerinde anayla birlikte velayet hakkı olan - doğum yapan kadının kocası gibi- babadır. (PStG § 16).

³¹ PStG'de baba, ana ve doktordan sonra gelmek üzere, genel bir ifadeyle, doğumda bulunan ya da doğumdan haberdar olanlara bildirim yükümlülüğü yüklenmektedir [PStG § 17 I 4]. Böylece anaya bu sayılanlar içerisinde en son sırada bildirim yükümlülüğü yüklenmektedir.

³² Bak. dn. 30.

³³ Wolf, 2001, 348; Hepting, 1574-1575; Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 11.

³⁴ Bak. Alman Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch, StGB) § 169. Bu maddede özü itibarıyla, soybağının kasten değiştirilmesi ya da gizlenmesi suç olarak düzenlenmektedir. Konunun ceza hukuku yönü için bak. Mittenzwei, I.: "Das Modellprojekt Mose" - Rechtsfragen der

masına gelince, açıkça görüleceği üzere, anonim doğuma nazaran, bebek sandığı uygulamalarında bildirim yükümlülerinin tespiti güçtür. Bu nedenle bu kişilerin tespit edilerek herhangi bir yaptırıma uğratılması çok düşük bir olasılıktır. Anonim doğumda ise durum farklıdır. Çünkü hem bildirim yükümlülüğünün doğduğu olay hem de bildirim yükümlüsünün tespiti kolaylıkla yapılabilmektedir. Bununla birlikte, Hepting'in bildirdiği göre, genellikle bu gibi durumlarda idari ya da cezai bir yaptırıma gidilmemekte; gebe kadının hastaneye aniden gelmesi suretiyle doğumun gerçekleştiği, sonra da ananın hakkında herhangi bir bilgi vermeden hastaneyi terk ettiği³⁵ olasılığına itibar edilmektedir³⁶. Kuşkusuz, bu uygulamada, anonim doğumun "iyiliği" ya da "kötülüğü" konusunda Alman kamuoyunda oluşmuş net bir kanaatin olmamasının da etkisi bulunmaktadır.

Alman doktrininde, bebek sandığı ve anonim doğumun hukuki açıdan değerlendirilmesinde PStG'nin önemli bir yeri bulunmaktadır. Zira konuyu mevzuat açısından değerlendirirken, yazarların çoğunluğu, bebek sandığı ve anonim doğumun *hukuka aykırı olduğuna* PStG'den hareketle kanaat getirmektedirler. Bu yazarlara göre, ananın belirsiz kalmasına dayalı bu iki uygulama PStG'nin hükümlerine açıkça aykırılık taşımaktadır; PStG'nin bu

---

anonymen Abgabe neugeborener Kinder, in: FS Andreas Wacke, Hrsg. von Hans Georg Knothe u. Jürgen Kohler, München 2001, s. 327-344; **Neuheuser**, S.: Strafrechtliche Bewertung sogenannter Babyklappen in der Praxis, in: Kriminalistik 2005, s. 738-741; **Neuheuser** S.: Begründet die Weggabe eines Neugeborenen in eine "Babyklappe" den Anfangsverdacht einer Straftat?, NStZ 2001, s.175-178; **Scheiwe**, 370; **Wolf**, 2001, 348-350; **Wolf**, 2003, 113; Deutsche Gesellschaft für Gynäkologie und Geburtshilfe e.V.: Straffreiheit für Ärzte bei Anonymer Geburt, Presseerklärung, 06.02.2008 (www.dggg.de).

³⁵ Konunun ceza hukuku boyutu ile ilgili diğer bir madde ise, ananın bakmakla yükümlü olduğu çocuğunu terki durumunda uygulanabilecek olan StGB § 170 I'dir. Konumuz açısından ifade etmek gerekirse, bu maddede, bebeğin yaşamı için tehlikeli olacak şekilde terki cezalandırılmaktadır. Bebek sandığı ve anonim doğum durumlarında bu maddenin gündeme gelebileceği de Alman doktrininde ifade edilmektedir. Ancak, bebek sandığı ve/veya anonim doğum hizmeti sunan kuruluş tarafından, çocuğa derhal müdahale edilmesi ve mevzuatta çocuğun belirli bir süre bir başkası tarafından bakılmasına olanak tanıyan hükümlerin bulunması [bak. özellikle Alman Sosyal Kanunu, (Sozialgesetzbuch, SGB) Sekizinci Kitap (Achtes Buch) § 44] karşısında ananın bu suçtan cezalandırılma olasılığının düşük olduğu ifade edilmektedir. Bu konuda bak. ve kar. **Mittenzwei**, 331 vd.; **Neuheuser**, NStZ, 176; **Katzenmeier**, 1135; **Wolf**, 2001, 349.

³⁶ Nitekim uygulamada, henüz, bildirim yükümlülüğünün ihlali nedeniyle sağlık kuruluşu amirlerine uygulanmış bir idari ya da cezai yaptırımın olmadığı ifade edilmektedir. Hepting, 1575.

hâliyle ananın kimliğinin belirsiz kalacağı bir sisteme göre biçimlendirilmediği ortadadır³⁷.

Yukarıda verilen bilgiler dikkate alındığında, bebek sandığı ve anonim doğumda, PStG'de öngörülen bildirim yükümlülüklerinin ihlal edildiği açıktır. Ancak burada hemen belirtilmesi gerekir ki, Almanya'da yakın zamanda PStG ile ilgili de ciddi bir reforma gidilmiş, yeni bir PStG kabul edilmiştir³⁸. Yeni Kanun'un 2009 yılında yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Doğal olarak, burada, yeni Kanun'u bebek sandığı ve anonim doğum açısından kısaca değerlendirmek gerekmektedir. 2007 tarihli (yeni) PStG'nin³⁹ § 18 vd. hükümleri doğumla ilgili kayıtlara ayrılmıştır. Nitekim § 18'e göre, doğum yetkililere bir hafta içerisinde bildirilmelidir. Bildirim yükümlüğü birinci sırada çocuğun ana ve babası için öngörülmüştür⁴⁰. Doğumu yaptıran ebe ve doktorun bildirim yükümlülüğüne ise yer verilmemiştir (2007 tarihli PStG § 19)⁴¹. Doğumun gerçekleştiği hastane ya da benzeri sağlık kuruluşunun yöneticisinin (amirinin) bildirim yükümlülüğü ise yeni Kanun'da da korunmaktadır (2007 tarihli PStG § 20). Kayıt edilecek bilgiler arasında, çocuğun adı ve soyadının dışında, ana ve babasının adı ve soyadının varlığı da aranmaktadır (2007 tarihli PStG § 21). Görüldüğü gibi, 2007 tarihli PStG'nin bildirim yükümlülüğüne ilişkin hükümleri, bebek sandığı ve anonim doğum açısından, eskisinden çok farklı değildir. Başka bir deyişle, bebek sandığı veya anonim doğum uygulaması nedeniyle bildirim yükümlülüklerini yerine getirilmemesi 2007 tarihli PStG'ye de aykırılık teşkil etmektedir. Gerçi bu Kanun'a, 1937 tarihli Kanun'dan farklı olarak, bulunmuş çocukların (Findelkinder) kaydının

³⁷ Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 11; Lüderitz/Dethloff, § 10 Rn. 95; Hepting, 1574-1575; Katzenmeier, 1135; Wolf, 2001, 347.

³⁸ Yeni PStG, Nüfus Hukukunun Reformu Kanunu (Gesetz zur Reform des Personenstandsrechts, Personenstandsrechtsreformgesetz, PStRG) ile kabul edilmiştir (Gesetz v. 19.02.2007 BGBl. I S. 122; zuletzt geändert durch Artikel 4 G. v. 04.07.2008 BGBl. I S. 1188). Bu Kanun'la, PStG'nin dışında, çeşitli kanunlardaki kişisel durum ile ilgili hükümlerde de değişiklikler öngörülmektedir.

³⁹ Bu makale yeni Kanun'un henüz yürürlüğe girmediği 2008 yılında hazırlandığı için, çalışmamızda, yeni PStG -kabul tarihi esas alınarak- 2007 tarihli PStG, hâlihazırda yürürlükte olan Kanun ise 1937 tarihli PStG olarak anılacaktır.

⁴⁰ Burada da, tıpkı mevcut PStG'de de olduğu gibi (bak. dn. 13), bildirim yükümlülüğü velayet (elterliche Sorge) hakkı olanlara yüklenmiştir [PStG § 19 I].

⁴¹ Ancak, mevcut PStG'de olduğu gibi, yeni PStG'de de, kısaca, doğumda bulunan ya da doğumdan haberdar olanlara bildirim yükümlülüğü yüklenmektedir [PStG § 19 II]. Bu kişilerin bildirim yükümlülüğü herhangi bir nedenle ana ve baba bildirimde bulunamadığı takdirde doğmaktadır.

nasıl yapılacağına ilişkin bir hüküm eklenmiştir. Buna göre, yeni doğmuş bir çocuğu bulanların en geç takip eden güne kadar bu durumu ilgili makama bildirmesi gerekmektedir. Ancak, Kanunun gerekçesine bakıldığında, bu hükmün, bebek sandığına terk edilen çocuklar düşünülerek hazırlanmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Gerekçe'de 1937 sayılı PStG'de dolaylı olarak konunun düzenlediği, 2007 tarihli PStG ile konunun doğrudan düzenlenmek istendiği ifade edilmektedir. Öte yandan, Gerekçe'de bebek sandığı ve anonim doğumdan hiç söz edilmemektedir ki, bu da, 2007 tarihli Kanun ile bu iki uygulamayı hukuka aykırılıktan kurtarmanın amaçlanmadığına yorumlanabilir. Sonuç olarak, bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarının kişisel durumla ilgili mevzuat açısından hukuka aykırılığı olduğuna dair Alman hukukunda hâkim olan kanaati, 2007 tarihli Kanun'un da değiştirmeyeceği söylenebilir. Zira bildirim yükümlüğünün ihlali açısından bu iki uygulamaya Kanun'ların yaklaşımı arasında esaslı bir fark bulunmamaktadır⁴².

2. Aile Hukuku Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

Alman hukukunda çocuğun ana ve babasıyla soybağını belirlemeye yönelik temel esaslar, BGB'de yer almaktadır. BGB § 1591'e göre, "*Bir çocuğun anası onu doğuran kadındır*". Baba ile çocuk arasındaki soybağı ise ana ile evlilik, tanıma ya da mahkeme kararı ile kurulabilmektedir (BGB § 1592).

Çocuğu doğuranın onun anası olması kuralı, bebek sandığı ve anonim doğum uygulamaları ile doğrudan ilgili görülmeyebilir. Başka bir deyişle, doğumdan sonra çocuğun bebek sandığına bırakılması ya da bir sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumdan hemen sonra çocuğun terk edilmesi genel kuralın uygulanmasında herhangi bir değişikliğe yol açmamaktadır. Bebek sandığı ve anonim durumlarında da çocuğu doğuran, BGB § 1592 gereği onun anası olmaktadır. Bu konuda Alman doktrininde görüş birliği vardır⁴³.

Alman doktrininde, BGB § 1592 karşısında, bebek sandığı ve anonim doğum açısından görülen temel sorun, "belirsiz kalacağı" konusunda anaya bir güvencenin verilip verilemeyeceğidir. Bu tartışma sonucu doktrinde varılan sonuç, anaya böyle bir güvencenin verilemeyeceğidir: BGB § 1592'nin

⁴² 2007 tarihli PStG açısından da bildirim yükümlülüğünün ihlali durumunda idari para cezası uygulanacaktır (2007 tarihli PStG §§ 69, 70).

⁴³ **Gernhuber/Coester-Waltjen**, § 51 II Rn. 12; **Scheiwe**, 370, 371; **Katzenmeier**, 1136; **Hepting**, 1574.

kesin ifadesi, bebek sandığı ve anonim doğumda, anaya *sürekli* şekilde, *gelecekte* de “belirsiz kalacağı” güvencesinin verilmesini engellemektedir. Doktrine göre, BGB § 1592 değiştirilmediği sürece bu güvence verilemez ve BGB § 1592’ye dayanılarak her zaman için ananın tespitine gidilebilir. Doğumun anonim doğum şekline olması ya da çocuğun bebek sandığına bırakılması arasında ise bu sonuç açısından fark görülmemektedir. Bu bakımdan, Alman hukukunda, BGB § 1592’nin, doğrudan olmasa da, dolaylı olarak bebek sandığı ve anonim doğumla çeliştiği; bu ikisi ile ilgili herhangi bir istisna hükmü getirilmeden, anaya bebek sandığı ve anonim doğumla sağlanan belirsiz kalma olanağının güvencesiz kaldığı söylenebilir⁴⁴.

Konunun aile hukuku boyutu ile başka bir bağlantısı ise evlat edinme noktasındadır. Zira bebek sandığı ve anonim doğum sonucu terk edilen çocuklar hakkında genelde evlat edinme süreci işlemektedir⁴⁵. Olayın bu yönü, doktrini, bebek sandığı ve anonim doğumu evlat edinme açısından da değerlendirmeye itmiştir. Genel kanaate göre, bebek sandığı ve anonim doğumda evlat edinme kuralları açısından sokağa terk edilen bir çocukta olandan farklı bir şey söz konusu değildir⁴⁶. Ancak evlat edinme ilişkisi açısından olağan görülen ve arzu edilen; ana-babanın evlat edinmede rol alması; evlat edinmeye rızasını açıklaması, hatta evlat edinmeye rıza verirken belirli bir evlat edinene/evlat edinenlere rıza vermesi ve çocukla bağlantısını, kişisel ilişkisini korumasıdır⁴⁷. Bu noktalarda ise bebek sandığı ve anonim doğum mevcut evlat edinme sistemini zedeleyici görülmektedir. Şöyle ki: Alman hukukuna göre, (küçük) çocuğun evlat edinilmesine ana babasının rıza göstermesi gerekir. Genel kural budur [BGB § 1747 I]. Oysa bebek sandığı ve anonim doğumda ananın ve dolayısıyla babanın kimliği belirsiz kaldığı için bu kural uygulanamamaktadır. BGB’de ana-babanın oturma yerinin belirlenmemesi ve bu durumun süreklilik arz etmesi ise bu genel kuralın istisnası olarak düzenlenmiştir [BGB § 1747 (4)]⁴⁸. Bu istisna hükmüne dayanıldı-

⁴⁴ Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 13; Frank/Helms, 1348.

⁴⁵ Hatta bebek sandığı ve anonim doğum durumlarında, ana babanın rızası aşaması olmadığından, evlat edinme sürecinin genelde daha hızlı işlediği ifade edilmektedir. Hepting, 1574; ayrıca, Katzenmeier, 1134.

⁴⁶ Hepting, 1574-1575.

⁴⁷ Bak. Katzenmeier, 1136; Hepting, 1574.

⁴⁸ Bu konuda bak. Diederichsen, U.: § 1748 Rn. 1 vd., in: Bürgerliches Gesetzbuch, hrsg von Palandt O., Band 7, 62. Aufl., München 2003; Erman, W./Holzhauer, H.: Bürgerliches Gesetzbuch, Handkommentar, 10. Aufl., Münster 2000, § 1748 Rn. 1 vd.; Blank, T.: Familienrecht, Band II, Kindschaftsrecht, München 2000, Rn. 37.

ğında, çocuğun evlat edinilmesi için ana-babanın rızası aranmamaktadır. Bu durum, ana-babaya ulaşamıyor olmasının doğal bir uzantısıdır. Bununla birlikte, bu istisna hükmü bebek sandığı ve anonim doğum durumlarını kapsamamaktadır. Nitekim doktrinde, BGB'nin sisteminde ananın belirsiz kalmasına yer verilmediğine, bu hüküm dolayısıyla da dikkat çekilmektedir. Çünkü genel kurala getirilen bu istisna hükmünde, yalnız, ana-babanın sürekli olarak nerede olduğunun bilinmemesi düzenlemektedir; yoksa hüküm ananın ya da ana-babanın kim olduğunun bilinmemesi olasılığına yönelmemiştir. Nitekim doktrinde söz konusu istisna hükmünün kıyasen bebek sandığı ve anonim doğumda da uygulanabileceği kabul edilmekle birlikte, ana-babanın, özellikle de ananın anonim kalması anlayışının açıkça hukuk sisteminin öngörmediği bir düşünce olduğu ifade edilmektedir⁴⁹. Bu nedenle, bebek sandığı ve anonim doğum, mevcut Alman Aile hukuku sistemi ile bağdaşmaz görülmektedir⁵⁰. Bu bağdaşmazlık, evlat edinmede ana-babanın tamamen dışarıda bırakılması yönünde giderek güçlenen eğilim açısından da sakıncalı bulunmaktadır. Bu anlamda bebek sandığı ve anonim doğum; ana-babanın evlat edinmeye rıza göstermesi, çocukla kişisel ilişki içerisinde olması, bu ve benzerleri sayesinde evlat edinmeden doğacak psikolojik vb. güçlüklerin daha kolay üstesinden gelinmesi gibi noktalarda bir geri adım olarak yorumlanmaktadır⁵¹.

3. Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

Alman hukukunda bebek sandığı ve anonim doğum anayasa hukuku ve insan hakları açısından da değerlendirilmektedir. Özellikle de kişinin *kendi kökenini bilme hakkı* (das Recht auf Kenntnis der Abstammung, das Recht auf Kenntnis der biologischen Herkunft) burada ön plana çıkmaktadır⁵². Nitekim Alman hukukunda kendi kökenini bilme hakkı insan hakları arasında sayılmakta ve anayasal bir hak olarak kabul edilmektedir⁵³. Bu hak kapsamında

⁴⁹ Hepting, 1574; Katzenmeier, 1136.

⁵⁰ Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 14-15; Scheiwe, 372-373; Katzenmeier, 1136; Wolf, 2001, 346; Hepting, 1574.

⁵¹ Katzenmeier, 1136, bak. Swientek, 354-355.

⁵² Gernhuber/Coester-Waltjen, § 51 II Rn. 13; Lüderitz/Dethloff, §10 Rn. 96; Wolf, 2001, 345; Wolf, 2003, 113; Katzenmeier, 1136; Scheiwe, 372; Hepting, 1575; Swientek, 356.

⁵³ Alman Anayasa Mahkemesinin (Bundesverfassungsgericht, BVerfG) bu yöndeki kararları için bak. BVerfGE (Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts) 79, 256 vd (FamRZ 1989, 255); BVerfGE 96, 56 vd. (FamRZ 1997, 869).

devlete, bizzat kişinin kökenini araştırıp bulma ödevi yüklenmemekte ve fakat devlet nezdinde kişinin kökeni ile ilgili bilgiler varsa, istem üzerine, bunların ilgiliye verilmesi, onun için hazır tutulması, beklenmektedir. Bu anlamda bu tür bilgileri saklamak ve istemde bulunana aydınlatmak devletin bir ödevi olmaktadır⁵⁴. Aslında sırf bu açıdan bakıldığında, bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarının anayasal açıdan savunulamaz olduğu söylenebilir. Ancak Alman doktrininde, bu konu anayasa ve insan hakları açısından yalnızca kendi kökeni bilme hakkı boyutuyla ele alınmamakta; kişinin yaşam hakkı da devreye girmektedir⁵⁵. Bilindiği gibi, yaşam hakkı hemen her modern toplumda kabul edilen anayasal olarak garantiye alınan temel haklardandır. Alman Anayasasında da bu hak temel hak ve özgürlükler arasında yer almaktadır. Böyle olunca, Alman hukukunda bebek sandığı ve anonim doğum açısından çatışır görülebilen; kişinin kendi kökenini bilme hakkı ile yaşam hakkı arasında bir değerlendirmeye gidilmektedir⁵⁶. Aslında, yaşama şansının kaybedildiği durumlarda kişinin kökenini bilme hakkından söz etmenin de bir anlamı olmamaktadır. Böyle bir hakkın kullanımı, kuşkusuz, yaşama şansına sahip olmaya⁵⁷ bağlıdır. Bu şans yakalayamamış olanlar içinse, kendi kökenini bilme hakkının kullanılabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, doktrinde, yaşam hakkının üstünlüğünden hareket ederek, bebek sandığı ve anonim doğumun anayasaya ve insan haklarına aykırı olmayabileceği sonucuna varmak için, bu iki uygulamanın yaşama şansını/bebeklerin hayatta kalma şansını gerçekten artırıyor olup olmadığı sorgulanmaktadır. Yani, ancak, bebek sandığı ve anonim doğum uygulamaları ile bebek ölümleri azalıyor ise bu sonuca varılabileceği ifade edilmektedir⁵⁸.

⁵⁴ BVerfGE 79, 256 vd (FamRZ 1989, 255); BVerfGE 96, 56 vd. (FamRZ 1997, 869); ayrıca bak. **Mittenzwei**, 342; **Wolf**, 2001, 345-346.

⁵⁵ Bak. **Hepting**, 1577; **Lüderitz/Dethloff**, § 10 Rn. 96; **Geiger, J./von Lampe, C.**: Das 2. Urteil des BVerfG zum Schwangerschaftsabbruch, Jura, 1994, s. 20 vd.; **Starck, C.**: Der verfassungsrechtliche Schutz des ungeborenen menschlichen Lebens. Zum zweiten Abtreibungsurteil des BVerfG, JZ, 1993, s. 816 vd.

⁵⁶ Bak. ve kar. **Katzenmeier**, 1137; **Lüderitz/Dethloff**, §10 Rn. 96; **Benda**, 537; **Swientek**, 353; **Hepting**, 1577-1578.

⁵⁷ Henüz doğmamış çocuğun yaşam hakkının korunması ile ilgili olarak bak. **Geiger/von Lampe**, 20 vd.; **Starck**, 816 vd.

⁵⁸ Bak. **Hepting**, 1577; **Lüderitz/Dethloff**, § 10 Rn. 96; **Katzenmeier**, 1137, 1139.

B. TÜRK HUKUKUNDA BEBEK SANDIĞI ve ANONİM DOĞUM UYGULAMALARININ HUKUKA UYGUNLUĞU SORUNU

Almanya'dan farklı olarak, Türkiye'de henüz bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarına rastlanmaktadır. Bu yüzden konu henüz Türk hukuk doktrinin gündemine oturmuş değildir. Aşağıda, Alman doktrininin odaklandığı noktalar dikkate alınarak, bebek sandığı ve anonim doğumun Türk hukukuna uygunluğu sorunu incelenmektedir.

1. Kişisel Durum Sicillerine İlişkin Mevzuat Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun⁵⁹ (TMK) Kişiler Hukuku Kitabının İkinci Bölümü Kişisel Durum Sicillerine ayrılmıştır. Bu Bölümün ilk maddesinde, kişisel durumun⁶⁰ bu amaçla tutulan resmî sicille belirleneceği, bu sicil tutulmasına ve zorunlu bildirimlerin yapılmasına ilişkin esasların, ilgili kanunda gösterileceği düzenlenmiştir (TMK m. 36). Kanun'un 41. maddesinde de, ilgili kanuna göndermede bulunulmuş; doğumlara ilişkin bildirimler ve kimliği bilinmeyen bulunmuş çocuklar hakkındaki işlemlerin bu kanun hükümlerine göre yapılacağı ifade olunmuştur. İlgili Kanun, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'dur⁶¹. Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun (NHK) 15. maddesinin ilk üç fıkrasına göre;

“(1) Sağ olarak dünyaya gelen her çocuğun, doğumdan itibaren Türkiye'de otuz gün içinde nüfus müdürlüğüne, yurt dışında ise altmış gün içinde dış temsilciliğe bildirilmesi zorunludur.

⁵⁹ Kabul tarihi: 22.11.2001, yayımlandığı Resmî Gazete'nin sayısı: 24607, tarihi: 08.12.2001.

⁶⁰ Bir gerçek kişinin, kendisini ailesindeki ve toplumdaki diğer kişilerden ayırmaya yarayan ve hukuk düzeninin kendilerine bazı hüküm ve sonuçlar bağladığı niteliklerine kişisel durumlar denmektedir. Bak. **Akıntürk, T./Akipek, J.G.**: Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, 1. Cilt, 5. Bası, İstanbul 2004, s. 246-247; **Oğuzman, M. K./Seliçi, Ö./Oktay-Özdemir S.**: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 8. Bası, İstanbul 2005, s. 87 vd; **Zevkliler, A./Acabey, B./Gökyayla, E.**: Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler ve Aile Hukuku, 3. Bası, Ankara 1999, s. 589 vd.

⁶¹ Kabul tarihi: 25.04.2006, yayımlandığı Resmî Gazete'nin sayısı: 26153, tarihi: 29.04.2006. Her ne kadar TMK m. 41'in gerekçesinde, 1587 sayılı Nüfus Kanunu'ndan söz edilse de, bu Kanun Nüfus Hizmetleri Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış, NHK bu Kanun'un yerine geçmiştir.

(2) Bildirim; veli, vasi, kayyım, bunların bulunmaması halinde, çocuğun büyük ana, büyük baba veya ergin kardeşleri ya da çocuğu yanında bulunduranlar tarafından, doğumu gösteren resmî belgeye dayanarak yapılabilir gibi sözlü beyana dayalı olarak da yapılabilir.

(3) Yurt dışındaki doğum bildirimleri, yabancı makamlardan alınmış resmî belge veya raporun dış temsilciliğe verilmesi veya çocuğa konulan adın belirtildiği dilekçe ve ana ile babanın tam kimlik bilgileri ile nüfusta kayıtlı oldukları yeri gösteren belgelerle birlikte dış temsilciliğe gönderilmesi suretiyle de yapılabilir. Dış temsilcilik bildirim tarihi olarak evrakın postaya verildiği tarihi esas alarak düzenleyeceği doğum tutanağını nüfus müdürlüklerine göndermekle yükümlüdür. “.

Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te⁶² (NHKY) ise, NHK m. 15/II'de geçen *veli* ifadesine açıklık getirecek şekilde ana ve babadan söz edilmektedir (m.26/I). Yine Yönetmeliğe göre; “Nüfus müdürlükleri, süresi içerisinde bildirilmemiş çocukların veya nüfusa tescil edilmemiş erginlerin varlığını haber aldıkları takdirde; erginlerin kendilerini, çocukların veli, vasi veya kayyımlarını, bunların bulunmaması halinde büyük ana, büyük baba veya kardeşlerini, çocukları yanlarında bulunduranları ya da muhtarları doğum bildiriminde bulunmak üzere beyana davet etmeye yetkilidirler. Bu şekilde yapılan bildirimlerde; gerektiğinde kolluk görevlilerine soruşturma ve incelemeler yaptırılmak suretiyle çocuğun soybağı ile tescil edileceği ana veya baba hanesi tespit edilir. Yapılan beyana göre düzenlenen doğum tutanağına dayanılarak çocuk ana veya baba hanesine tescil edilir.” (m. 26/VII).

Yukarıda yer verilen hükümleri dikkate alındığında, ana ve babanın belirsiz kalacağı bir uygulamanın Gerek NHK gerekse NHKY'ye aykırı olacağı görülmektedir⁶³. Nitekim bu düzenlemelere göre, birinci sırada ana, baba, vasi ve kayyım bildirimde bulunma yükümlülüğü altındadır. Dolayısıyla doğum yapan bir kadının çocuğunu terk etmesi durumunda bildirim yükümlülüğü ihlal edilmiş olur. Bunun gibi, ananın kimliğinin belirsiz kalmasına neden olan bebek sandığı ve anonim doğum gibi uygulamalar NHK ve

⁶² Bakanlar Kurulu karar tarihi: 29.09.2006 No: 2006/11081, yayımlandığı Resmî Gazete'nin sayısı: 26355, tarihi: 23.11.2006.

⁶³ Kişisel durumu düzenleyen kurallar kamu düzenine ilişkin olup, emredici nitelik taşırlar, uygulanmaları kişilerin elinde ya da onların isteğine bağlı değildir. **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, 88.

NHKY'ye aykırı olmaktadır. Hatta ananın belirsiz kalmasına ilişkin bir uygulamanın NHK m. 15 ve NHKY m. 26 kadar, Kanunun ve Yönetmeliğinin ruhuna da aykırı olduğu söylenebilir. Nitekim bulunmuş çocukların kaydını düzenleyen NHKY m. 19/II'de, bulunmuş bir çocuktan haberdar olan köy muhtarı ve kolluk kuvvetlerinin çocuğun ana ve babasını araştıracağı düzenlenmiştir⁶⁴.

2. Aile Hukuku Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

Türk hukukunda ana ile çocuk arasındaki soybağı doğumla kurulur. Bu kural TMK'nın 282. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır. Bu maddenin 2. fıkrasına göre de, çocuk ile baba arasındaki soybağı; ana ile evlilik, tanıma ya da hâkim hükmüyle (babalık davası sonucunda) kurulmaktadır⁶⁵.

Ana ile çocuk arasındaki soybağının doğumla kurulması, istisnası olmayan bir kuraldır. Yani, Türk hukukunda çocuğu doğuran yerine, bir başkasının ana olarak nitelendirilmesine olanak veren bir hüküm yoktur. Nitekim Türk hukukunda, evlat edinen ile evlatlık arasında soybağı ilişkisi kurulması bile, gerçek ana-baba ile çocuk arasındaki soybağı/hısımlık ilişkisini ortadan kaldırmamaktadır⁶⁶.

⁶⁴ Bebek sandığı ve/veya anonim doğum uygulamalarına olanak sağlayan kuruluş açısından ise, NHK m. 19/1 hükmünün uygulanması düşünülebilir. Bu hükme göre, yaşının küçüklüğü nedeniyle kendisini ifade edemeyen bulunmuş çocukların nüfus kütüklerine kaydedilmesi, kolluk görevlileri veya ilgili kurumların bu durumu belirten tutanaklarına veya ilgililerin beyanlarına dayanılarak buldukları yerin nüfus müdürlüğüne yapılır. Dolayısıyla bebek sandığı bulduran veya anonim doğuma olanak sağlayan kuruluşun çocuğu bulunmuş çocuk olarak kabul ederek tutanak düzenlemesi gerekir. Çocuğun bu tutanağa dayanılarak nüfus kütüğüne kaydı yapılacaktır. Ayrıca NHKY m. 32/I'e göre, küçük çocuk bulanların, köylerde muhtarlara, kasaba ve şehirlerde kolluk kuvvetlerine bu durumu bildirmek ödevi vardır. Bebek sandığı ve anonim doğumda da çocuk bulunmuş kabul edilerek bunlara olanak sağlayan kuruluşa bildirim ödevi yüklenebilir.

⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bak. **Dural**, M./Öğüz, T./**Gümüş**, A.: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul 2005, s. 436 vd; **Akantürk**, T.: Türk Medeni Hukuku, 2. Cilt, Aile Hukuku, 10. bası, İstanbul 2006, s. 339 vd; **Serozan**, R.: Çocuk Hukuku, 2. Bası, İstanbul 2005, III § 5 Nr. 29 vd.; **Öztaş**, B.: Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004, s. 584 vd; **Acabey**, M. B.: Soybağı, İzmir 2002, s. 168 vd.

⁶⁶ Alman ve İsviçre hukuklarında ise, evlat edinme ile birlikte çocukla gerçek ana-baba arasındaki soybağı ilişkisi ortadan kalkar ki buna tam evlat edinme (Volladoption) denilmektedir. Bak. Serozan, III § 5 Nr. 82; **Aydoğdu**, M.: Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme, İzmir 2006, s. 562 vd.; **Türkeri**, A.: Türk Medeni Hukukunda Evlat Edinmenin Hukuki Sonuçları, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara 2007, s.78.

Çocuğun terk edilmesi ya da herhangi bir başka nedenle çocuğun anasının tespit edilemediği durumlarda da ana kural değişmemektedir. Dolayısıyla herhangi bir zamanda çocuğu doğuran kadının tespiti, onunla çocuk arasında soybağı ilişkisinin kurulması için yeterli olmaktadır. Bu ifade edilenler, kuşkusuz, bebek sandığı ve anonim doğum için de geçerlidir. Zaten bunların her ikisi de doğumdan sonra gerçekleşen olayları ifade eder. Dolayısıyla çocuğun bebek sandığına bırakıldığı ya da bir sağlık kuruluşunda doğum gerçekleştikten sonra terk edildiği durumlarda çoktan TMK m. 282 gereği çocukla ana arasında soybağı ilişkisi kurulmuş olmaktadır. Daha sonra olanlar sadece ananın tespitini zorlaştırmakta; bu uygulamalar sonucu bir müddet, hatta uzunca bir süre belirsiz kalması onun analık sıfatını ortadan kaldırmamaktadır. Bu soybağının kamu gücü karakterli bir nitelik taşıyıp, soybağı ilişkisinin kamu düzeni ile ilgili olmasının⁶⁷ bir sonucu olarak görülebilir; soybağı ile ilgili bu kuralın aksine kişilerin anlaşması ya da herhangi bir kuruluşun güvence vermesi söz konusu olamaz. Dolayısıyla herhangi bir kuruluş, Türkiye’de bebek sandığı ve anonim doğum uygulaması başlatsa da, çocuğu doğuran kadına ancak kimliğini açıklamadan bu hizmetlerden yararlanma güvencesi verebilir; yoksa onun ilelebet belirsiz kalacağına dair bir güvence veremez. Bir bakıma bu nedenle, Türk mevzuatı açısından, kadın bir kez çocuğu doğurmakla, onunla soybağı ilişkisinin bir gün ortaya çıkabileceği riskini göze almış olmaktadır.

Evlat edinmeye⁶⁸ gelince, Türk hukukunda, küçüklerin ve erginlerin evlat edinilmesi olanaklı olup, TMK m. 309 gereği, küçüğün evlat edinilebilmesi için ana-babasının rızası gerekmektedir. Ancak kim olduğu ya da uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmeyen ana ve/veya babanın rızası aranmaz (TMK m. 311/b.1). Böylece Kanun koyucu, çocukla ilgilenmeyen,

Konu hakkındaki değerlendirmeler için bak. **Serozan**, III § 5 Nr. 82; **Öztan**, 586 vd; **Dural/Öğüz/Gümüş**, 502-503; **Acabey**, 170-171; **Aydoğdu**, 578; Türkeri, 78-79.

⁶⁷ **Kılıçoğlu**, A.: Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. bası, Ankara 2004, s. 121.

⁶⁸ Evlat edinme hakkında ayrıntılı bilgi için bak. **Dural/Öğüz/Gümüş**, 480 vd.; **Akıntürk**, 381 vd.; **Serozan**, III § 5 Nr. 68 vd.; **Öztan**, 439 vd; **Ruhi**, A.C.: Türk Hukukunda Evlat Edinme ve Evlat Edinme ile İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye’de Tanınması, Ankara 2003, s. 1 vd; **Aydoğdu**, 1 vd; Türkeri, 1 vd.; **Özdamar**, D./**Sucu**, C.G.: Türk Medeni Kanunu’nun 313. Maddesinde, 15.07.2005 Tarihinde Yalpylan Değişiklik ve Uluslararası Sözleşmeler Karşısında, Evlat Edinme Konusunun Farklı Bir Bakış Açısı ile Ele Alınması, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt I, sayı:2, 2006, s. 179-207.

onunla herhangi bir kişisel ilişki içinde olmayan ana-babanın rızasının aranmasına da gerek görmemektedir⁶⁹. Bebek sandığı ve anonim doğumda ana-babanın kim olduğu belli olmadığı için, TMK m. 311 vd.nın uygulanması gündeme gelecektir. Burada, Alman hukukundan farklı olarak, ana-babanın kim olduğunun bilinmemesi olasılığı üzerinde durulmuştur. Yani Kanun koyucu bu olasılığı doğrudan düzenlemiştir. Oysa anımsamak gerekirse, BGB'de ana-babanın nerede olduğunun bilinmemesi yer alıyor; buradan, Kanun'da ananın belirsiz kalması olasılığının hiç düşünülmediği sonucuna varılıyordu⁷⁰. Türk hukukunda bu olasılık düşünülmeyle birlikte, bu düzenleme ile olsa olsa fiilî olarak ana-babanın tespit edilememesi dikkate alınmış olmalıdır. Yoksa bu düzenleme ile, mevzuat çerçevesinde tespit edilebilecek olsa da, anaya belirsiz kalma olanağı ya da hakkı tanımak amaçlanmaktadır. Bu yönde ne Türk doktrininde bir yorum vardır ne de Kanun'un gerekçesinde böyle bir şeyden söz edilmiştir. Tam aksine, TMK m. 311, bebek sandığı ve anonim doğumda ananın belirsiz kalacağına güvence verilemeyeceğine yorumlanmalıdır. Zira Kanun kim olduğu bilinmese de *çocuğu doğurana kadını* gene de *ana* olarak nitelendirmekte, rızası aranan kişi olarak onu muhatap almaktadır. Diğer yandan, Türk hukukunda da, ana-babanın belirsiz kalmasının evlat edinme kurumu, genel olarak Aile hukuku açısından istenir bir şey olmadığı ortadadır. Nitekim, ana-babanın çocukla kişisel ilişki kurma hakkı (TMK m. 323), gerek ayrı ayrı ana ve baba gerekse çocuk için kişilik hakkına dahil değerlerdendir⁷¹. Evlat edinmede küçük için ana-babanın rızasının aranmasının altında yatan neden de budur⁷². Bebek sandığı ve anonim doğum bu nedenlerle evlat edinme sistemi ile uyumlu değildir. Bu ikisinde ana-baba bu sürecin tamamıyla dışında kalmaktadırlar⁷³.

⁶⁹ Bak. **Dural/Öğüz/Gümüş**, 492.

⁷⁰ Bak. yuk. II.A.2.

⁷¹ **Dural/Öğüz/Gümüş**, 512; bak ve kar. **Serozan**, III § 5 Nr. 90; **Öztan**, 588; **Aydoğdu**, 602-603.

⁷² Bak. **Dural/Öğüz/Gümüş**, 492.

⁷³ Burada belki, ananın çocuğu bebek sandığına bırakırken ya da anonim doğumdan sonra bir yazı ile çocuğun evlat edinilmesine rıza vermesi, böylece süreç içinde yer alması düşünülebilir. Türk hukukunda evlat edinmeye rıza, evlat edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlat edinenler henüz belirlenmemiş olsa da verilebilir. (TMK m. 309/III). Bu açıdan bir sorun yoktur. Ancak, TMK m. 310/I'e göre, rızanın, küçüğün doğumunun üzerinden altı hafta geçmeden önce verilemez. Bu süreden önce verilen rıza geçersiz olup, sürenin geçmesi de onu geçerli hâle getirmez. Dolayısıyla mevzuat açısından bu yol kapalıdır. Bu konuda bak. **Dural/Öğüz/Gümüş**, 490 vd; **Öztan**, 576; **Aydoğdu**, 251 vd; **Türkeri**, 27

3. Ceza Hukuku Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

Bilindiği gibi, Türkiye’de uzun yıllar uygulanan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu⁷⁴, 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁷⁵ (TCK) ile yürürlükten kaldırılmıştır. 765 sayılı TCK’da aşağıdaki hükümlere yer verilmişti:

“Herkim bir çocuğu gizleyerek yahut yerine başka bir çocuk koyarak o çocuğun nesebini yok eder veya değiştirirse bir seneden beş seneye kadar hapis cezasına müstahak olur.” (m. 445).

“Yukarıki maddede yazılı olan hallerden başkasında herkim meşru veya nesebi ikrar olunmuş bir çocuğun kim olduğunu saklayarak Darülacezeye vesair bir müesseseye tevdi eder veya bir hayır sahibi tarafından alınmak üzere umumun görebileceği bir yere bırakırsa üç aydan iki seneye kadar hapsolunur.” (m. 446).

“Her kim muhafazası kendisine ait olan on iki yaşından aşağı bir sabiyi veya müptela olduğu akıl veya beden hastalığından dolayı kendisini idare edemiyen bir kimseyi kasten kendi başına terkeder ise üç aydan otuz aya kadar hapse mahkûm olur.” (m. 473).

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, 765 sayılı Kanun zamanında, sahil nesepli veya tanınmış bir çocuğun ya da nesebinin sahil ya da gayri sahilliğinden bağımsız olarak 12 yaşından küçük bir çocuğun terk edilmesi suç niteliği taşıyordu⁷⁶.

---

vd. Dolayısıyla mevzuat açısından bu yol kapalıdır. Aynı sonuç Alman hukuku için de geçerlidir. Hatta Alman hukukunda, ana-babanın küçüğü evlat edinmek için başvuruda bulunmuş kişileri tanımadan evlat edinmeye rıza göstermesi (Inkognitooption) mümkünken; henüz belirsiz kişilerin çocuğu ileride evlat edinmesine olanak verecek şekilde bir rıza, evlat edinmeye önceden herkes için geçerli olacak şekilde genel bir rıza verilmesi (Blankooption) caiz görülmemektedir. Bak. Diederichsen, § 1747 Rn. 8; **Erman/Holzauer**, § 1747 Rn. 5-6; **Blank**, Rn. 37; **Scheiwe**, 373. Bu bakımdan, bu esasın yer aldığı BGB § 1747 II 2, TMK m. 310/T’den farklı bir düzenleme içermektedir. Diğer yandan Alman hukukunda da evlat edinmeye ana-babanın geçerli bir şekilde rıza verilmesi için çocuğun en az sekiz haftalık olması zorunludur. Bu süreden önce verilen rıza geçersizdir (§ 1747 II 1, bu kuralın istisnası için bak. § 1747 III 1).

⁷⁴ Kabul tarihi: 01.03.1926, yayımlandığı Resmî Gazete’nin sayısı: 320, tarihi: 13.03.1926.

⁷⁵ Kabul tarihi: 26.09.2004, yayımlandığı Resmî Gazete’nin sayısı: 25611, tarihi: 12.10.2004.

⁷⁶ **Acabey**, 169-170.

5237 sayılı TCK'da ise terk ile ilgili şu hüküm (m. 97) yer almaktadır:

"1) Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi hâline terk eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunur."

Madde gerekçesinde, suçun failinin bu kimseler üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler olabileceği ifade edilmiş ve bir bebeğin cami avlusu gibi belli bir yere bırakılmasının terk olgusunu gerçekleştirebileceği ifade edilmiştir. Bebek sandığı ve anonim doğum ise çocuğun güvenli bir yere terk edilmesini amaçlayan uygulamalardır. Bu yönüyle herhangi bir yere, örneğin bir cami avlusuna terkle bu uygulamalardaki terk bir görülemez. Nitekim maddede açıkça çocuğun "kendi hâline terk edilmesinden" söz edilmektedir. Oysa bebek sandığı ve anonim doğumda çocuk *kendi hâline* terk edilmiş olmamakta, hizmeti sunan kuruluşun bakım ve gözetimi altına girmektedir. Bu nedenle bebek sandığı ve anonim doğum uygulamaları çerçevesinde çocuğunu terk eden bir kadının terk suçunu işlediğinden söz edilememelidir. Bu söylenen, "Kendi hâline terk edilme" yerine "kendi başına terk edilmeden" söz eden 765 sayılı Kanun dönemi için de geçerli olmalıdır. Önceki ve yeni her iki TCK açısından bebek sandığı ve anonim doğum sonucunda ananın terk suçunu işlemediği⁷⁷ savunulabilirse de, şu da açıktır ki, terk suçu kanunlarda bu şekilde düzenlenirken bu iki uygulamaya olanak sağlamak amacı güdülmemiştir. Nitekim her iki Kanun'un gerekçesinde de böyle bir konuya değinilmemektedir.

⁷⁷ Nitekim bunu doğrular şekilde; "Sanığın, mağduru olay sırasında yatsı namazı kılan cemaat tarafından görülebilecek şekilde caminin içerisinde bulunan ayakkabılık bölümüne bırakmaktan ibaret eyleminde atılı suçun "kendi başına terk etme" ögesinin bulunmadığı gözetilmeden, ..." Yar. 8. Ceza Dairesi E:2003/5866, K:2004/7370, T:04.10.2004; "Sanığın çocuğunu, eşi ile boşanması nedeniyle doğum yaptığı hastaneden taburcu olduğunda, hastane bahçesinde bekleyen tanık S. ...'nin kucağına bırakıp geleceğini söyleyerek ayrılması olayında; ... kendi başına terk eyleminden söz edilemeyeceği,..." Yar. 8. Ceza Dairesi E:2001/12459, K:2002/6308, T:27.05.2002; "toplana delillere ve ikrara göre sanığın yeni doğurduğu beş günlük çocuğu geceleyin sokağa kaldırım üzerine bırakıp gitmesinde TCK'nun 473 üncü maddesindeki suçun unsurları tekevvün etmiş bulunduğundan ..." Yar. 4. Ceza Dairesi E:1976/7262, K:1976/7360, T:19.11.1976.

5237 sayılı yeni TCK'nın 231. maddesi aşağıdaki gibidir:

“(1) Bir çocuğun soybağını değiştiren veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Özen yükümlülüğüne aykırı davranarak, sağlık kurumundaki bir çocuğun başka bir çocukla karışmasına neden olan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Doktrinde madde ile soybağının sağlıklı olmasının ve böylece aile düzeninin korunmak istendiği belirtilmekte⁷⁸, aynı zamanda maddenin kişinin kendi kökenini bilme hakkını da koruduğu ifade edilmektedir⁷⁹. Bu suçun maddi unsuru, soybağının değiştirilmesi veya gizlenmesi olarak belirlenmekte ve soybağının değiştirilmesinin 765 sayılı Kanun'da geçen *yok etmeyi* de kapsadığı ifade edilmektedir. *Yok, etmek'ten; bir çocuğun mevcut gerçek soybağının bilinmesini zorlaştıran ya da bunun olanaksız hale getiren hareketler* anlaşılmaktadır⁸⁰. *Soybağının gizlenmesinin* kapsamına ise, çocuğun mevcut mevzuata göre sahip olması gereken soybağını kazanmasına engel oluşturan hareketler sokulmaktadır⁸¹. 5237 sayılı Kanun m. 231/I'de yazılı suçun oluşması için soybağının kasten değiştirilmesi ya da gizlenmesi aranmaktadır⁸².

Bebek sandığı ve anonim doğumun soybağının belirlenmesi üzerine etkisi dikkate alındığında Türk hukuku açısından bu ikisinin m. 231 anlamında suç niteliği taşıma olasılığı vardır. Özellikle anonim doğum açısından bu düşünülebilir. Zira anonim doğumda bebek sandığından farklı olarak anayla temasa geçilmekte, doğum sonrasında ananın hiçbir kimlik tespiti yapılmadan çocuğunu terk etmesine olanak tanınmaktadır⁸³. Yukarıda Alman Ceza Kanununda da benzer bir hükmün olduğuna, ancak Almanya'da bu hükme bebek sandığı ve anonim doğum durumlarında başvurulmadığı, bu

⁷⁸ Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, R. M.: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 5, baskı, Ankara 2007, s. 662.

⁷⁹ Tezcan/Erdem/Önok, 662.

⁸⁰ Önder, A.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 1994, s. 641; Tezcan/Erdem/Önok, 663.

⁸¹ Önder, 614-642; Tezcan/Erdem/Önok, 663.

⁸² Tezcan/Erdem/Önok, 663.

⁸³ “Acaba YTCK m. 231, ETCK m. 446'daki durumları (çocuğun nesebini saklama ve terk suçu) da kapsar mı? Bize göre, ... m. 231, ETCK m. 446'nın karşılığı değildir. Bu durumda, eskiden ETCK m. 446'ya giren fiiller, artık YTCK m. 97'deki genel nitelikli terk suçu çerçevesinde cezalandırılabilir.” Tezcan/Erdem/Önok, 664.

uygulamalara göz yumulduğuna değinilmiştir⁸⁴. Türkiye'de ise bebek sandığı ve anonim doğum henüz görülmediğinden, uygulamada, 5237 sayılı TCK m. 231/I açısından, bu ikisine karşı nasıl bir tavır alınacağı da belirsiz kalmaktadır. Madde çok geniş yorumlandığı (ve tabii, bebek sandığı ve anonim doğuma olumsuz yaklaşıp bu yolla engellenmek istendiği) takdirde, özellikle anonim doğum açısından sorunlar doğacağı ortadadır.

4. Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bebek Sandığı ve Anonim Doğum

1982 Anayasasında Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı bir devlet olarak nitelendirilmektedir (m. 2). Anayasanın *Temel Haklar ve Ödevler* başlığını taşıyan ikinci Kısmı'nda ise, herkesin, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak⁸⁵ ve hürriyetlere sahip olduğu⁸⁶ ifade edilmekte (m. 12/I); herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğuna (m. 17/I) yer verilmektedir. Maddenin çocukları da kapsadığında kuşku yoktur. Türkiye, çocuk hakları ile ilgili ya da çocuklarla ilgili hükümler taşıyan çeşitli uluslararası antlaşmalara da taraftır⁸⁷. Bunlara, konumuz açısından değinilmesi gereken, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) ve tabii, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁸⁸ (AİHS) örnek verilebilir. 20 Kasım 1989'da kabul edilen BMÇHS, Türkiye'de 1994 yılında onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir⁸⁹. 3

⁸⁴ Bak. yuk. II.A.1.

⁸⁵ *İnsan hakları ve temel haklar* kavramları çoğu kez eş anlamlı olarak kullanıldığı hakkında. Bak. **Gözübüyük**, Ş.: *Anayasa Hukuku*, 15.baskı, Ankara 2007, Nr. 369; **Gözler**, K.: *Anayasa Hukukuna Giriş*, 10. baskı, Bursa 2007, s. 146; ayrıca bak ve kar. **Kaboğlu**, İ.Ö.: *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul 1993. s. 11-14; **Serozan**, I §5 Nr. 5; insan hakları, ırk, din, dil ayırımı gözetmeksizin tüm insanların yararlanabileceği haklar; temel haklar ve hürriyetler ise, insan haklarının pozitif hukuk tarafından tanınmış ve düzenlenmiş kısmı olarak ifade edilebilmektedir. **Gözler**, 147; bak. ve kar. **Erdoğan**, M.: *Anayasa Hukuku*, 4. baskı, Ankara 2007, s. 186-189.

⁸⁶ Temel hak ve hürriyetler ve bunların sınırları hakkında bak. **Özbudun**, E.: *Türk Anayasa Hukuku*, 8. baskı, Ankara 2005, s. 97 vd; **Gözübüyük**, Nr. 211 vd; **Erdoğan**, 186 vd.; **Ünal**, Ş.: *Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan Hakları Hukuku*, Ankara 1997, s. 1 vd; **Gören**, Z.: *Temel Hak Genel Teorisi*, İzmir 2000, s. 1 vd.

⁸⁷ Türkiye'nin tarafı olduğu ve olmadığı çocuk hakları ile ilgili önemli antlaşmalar için bak. **Serozan**, I §6 Nr. 5 vd.

⁸⁸ İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi

⁸⁹ Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 09.12.1994 Kanun No: 4058 Resmî Gazete Tarihi: 11.12.1994 Resmî Gazete Sayısı: 22138.

Eylül 1952 tarihinde yürürlüğe giren AİHS'ye ise 1954 yılından beri Türkiye taraftır⁹⁰. AİHS'nin 2. maddesinde yaşam hakkı⁹¹ düzenlenmekte⁹², 8. maddede ise özel yaşamın ve aile yaşamının korunması yer almaktadır⁹³. Bunun gibi, BMÇHS'nin 6. maddesinde de, taraf devletler, her çocuğun temel yaşam hakkına sahip olduğunu ve çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı göstereceklerini kabul etmektedirler. BMÇHS m. 7/I'e göre ise; "Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır." İşte bu arka plan içinde, Türk hukukunda da kişinin kendi kökenini bilme hakkı dayanağını BMÇHS ve Anayasa'dan alan bir hak olarak kabul edilmektedir⁹⁴. Bebek sandığı ve anonim doğumun bu hakkın kullanılmasını engellediği ya da esaslı derecede güçleştirdiği açık olmakla birlikte, bunların bir yandan da, yine Anayasa ve uluslararası antlaşmalar çerçevesinde⁹⁵ Türk hukukunda da kabul edilen yaşam hakkı ile bağlantısı vardır. Yaşam hakkının kendi kökenini bilme hakkından daha önemli bir hak olduğunda kuşku yoktur. Bu bakımdan bebek sandığı ve anonim doğumun, kendi kökenini bilme hakkını zedelerken yaşam hakkına hizmet ettiği kabul edilirse, Anayasa ve insan hakları açısından bir dayanağı olabilecektir. Bundan başka, bebek sandığı ve anonim doğum ailenin korunması açısından da sorunlu uygulamalardır. Bu ikisi, aile bağlarını -tekrar kurulamama yüksek olasılığı ile- kopardığı için, aileyi Türk toplumunun temeli olarak gören 1982 Anayasası⁹⁶ ve aile yaşamının korunmasını hedefleyen AİHS ve hatta

⁹⁰ İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve buna Ek Protokolün tasdiki hakkında Kanun, Kanun No: 6366 Kanun Tarihi: 10.03.1954 Resmî Gazete Tarihi: 19.03.1954 Resmî Gazete No: 8662.

⁹¹ "Herkesin yaşam hakkı kanunun koruması altındadır".

⁹² Ayrıntılı bilgi için bak. **Dutertre**, G: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler (Extraits clés de jurisprudence - Cour européenne des droits de l'homme), Avrupa Konseyi çevirisi ve yayını, Ankara 2007, s. 30 vd; **Gözübüyük, Ş./Gölcüklü, F.:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, 5. bası, Ankara 2004, s. 155 vd; **Gözübüyük**, Nr. 381 vd.

⁹³ Ayrıntılı bilgi için bak. **Dutertre**, 284 vd; **Gözübüyük/Gölcüklü**, 300 vd.

⁹⁴ **Serozan**, III §5 83.

⁹⁵ Keza BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 3. maddesine göre de; "Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır."

⁹⁶ "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır." (m. 41/I) "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." (m. 41/II).

BMÇHS karşısında⁹⁷ bunu söylemek yanlış olmaz⁹⁸. Burada da, gene ancak, bebek sandığı ve anonim doğumun yaşam hakkı açısından önemli işlevlerinin olduğunun kabulüyle, yaşam hakkının ailenin korunması karşısında üstünlüğünden hareket ederek bir sonuca varılabilir.

C. DEĞERLENDİRME

Alman hukukunda bebek sandığı ve anonim doğum açısından varılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Bugün Almanya'da bebek sandığı ve anonim doğum fiilen uygulanmakla birlikte, kanuni bir temele dayanmamaktadırlar. Hatta özellikle, PStG karşısında hukuka aykırı görülmektedirler⁹⁹.

Türkiye'de henüz bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarının varlığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Türk kişisel durum sicillerine ilişkin mevzuat açısından bakıldığında, bu iki uygulamanın Nüfus Kanununa ve Yönetmeliğine açıkça aykırı olduğu görülmektedir.

Bebek sandığı ve anonim doğum açısından, Türk ve Alman hukukları arasında bir karşılaştırma yapılırsa, iki hukuk sistemi için de konuya benzer şekilde yaklaşılacağı görülmektedir. Kişisel durum sicillerine ilişkin mevzuat dışında, aile hukukunun temel yapısı dikkate alındığında da bu kanaatin doğru olduğu görülmektedir. Her iki hukuk sistemi, ana ve baba ile çocuk arasında soybağının kurulmasında, benzer ilkelerde buluşmaktadır. Özellikle ana açısından konuya yaklaşıldığında, *mater semper certa est* (Ana her zaman bellidir) ilkesinin *çocuğu doğuran anadır* kuralıyla kabul edildiği görülmektedir. Evlat edinme odaklı bir hukuki değerlendirmeye gidildiğinde de, bu iki uygulamanın her iki hukuk sistemini benzer yönlerden rahatsız ettiği söylenebilir. Kuşkusuz bunların dışında, soybağının belirsiz kalması;

⁹⁷ Nitekim bu Sözleşmenin önsözünde, çocukların gelişimi ve esenliği için aile ortamı doğal ortam olarak kabul edilmekte, çocuğun aile ortamında yetiştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle Küntay, gerek BMÇHS gerekse Anayasa çerçevesinde, aile kurumuna önem veren anlayışın temel hedefinin, ailenin birlik ve bütünlüğünü korumak ve çocuğun birincil çevreden kopmamasını kollamak olduğunu ifade etmektedir. **Küntay**, E.: Çocuk Hakları ve Aile İlişkileri, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi Üzerine Bir Yorum, Türkiye'de İnsan Hakları Konferansı, 7-9 Aralık 1998, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü yayını, Ankara 2000, s. 542.

⁹⁸ Çocuk hakları ile aile ve ailenin korunması arasındaki ilişki hakkında bak. **Küntay**, 541-547

⁹⁹ **Gernhuber/Coester-Waltjen**, § 51 II Rn. 11; **Scheiwe**, 371; **Hepting**, 1574-1575; **Katzenmeier**, 1139; **Wolf**, 2001, 345 vd, 351; **Wolf**, 2003, 112 vd.; **Willutzki**, 256.

evlenme yasakları, miras hukuku ve daha birçok hukuki kurumda sorunlara neden olmakta, hukuk kurallarının verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Yüzeysel bir bakış açısıyla, bebek sandığı ve anonim doğumda karşılaşılan sorunlar, sonuçta kanun koyucu tarafından bu ikisi lehine mevzuatta yapılacak değişikliklerle aşılabılır. Bu olasılıkta en önemli sorun anayasa ve insan haklarına uygunluk noktasında görülebilir. İnsan haklarından söz edildiğinde, gerek Türk gerekse Alman hukukunda kendi kökenini bilme hakkı ve yaşam hakkı bebek sandığı ve anonim doğumda öncelikle akla gelen haklardır. Bu uygulamaların kanuni değişikliklerle hukuka uygun duruma getirilmesinin önündeki en büyük engel de kuşkusuz kendi kökenini bilme hakkını zedeleyici nitelikleridir. Her iki hukuk sisteminin de taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla garanti altına alınan bu hak karşısında, konunun insan hakları boyutu doyurucu şekilde çözümlenmeden basit bir mevzuat değişikliği ile sorunun aşılamayacağı ortadadır. Unutmamak gerekir ki, her türlü kanuni düzenlemeye karşın, çocuğunu terk eden kadınlar olacaktır. Bunların bugünkü hukuki zemin açısından bebek sandığına bırakılmış ya da anonim doğumla doğmuş çocuklardan esaslı bir farkları yoktur. Bebek sandığı ve anonim doğumdaki temel sorun, devletin anaya kimliğini gizleyerek çocuğunu terk etmesi için kanuni bir zemin hazırlayıp hazırlamayacağıdır. Zira böyle bir düzenleme ile devlet, kendi kökenini bilme hakkı ve ailenin korunması esaslı toplumsal yapıdan ödün vermek zorunda kalmaktadır. Kendi kökenini bilme hakkını zedelemelerine karşın¹⁰⁰, bebek sandığı ve anonim doğumun anayasa ve insan hakları açısından savunulabileceği tek nokta yaşam hakkına hizmet ediyor olmalarıdır. Eğer bu savunma doğru ise, başka bir deyişle bebek sandığı ve anonim doğum gerçekten yaşam hakkına hizmet ediyor ise bu takdirde anayasa ve insan hakları açısından da kanunilik kazanmaları önündeki en önemli engel aşılmış olacaktır. Zira yaşam hakkının kendi kökenini bilme hakkı karşısında önceliği ve üstünlüğü tartışmasızdır. Bu noktada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, bebek sandığı ve anonim doğumun lehine yorumlanabilecek bir kararının olduğuna değinmek gerekir. Odièvre kararı olarak anılan bu kararda, anonim doğuma izin veren; böylece bir bakıma çocuğun anası ile olan soybağını öğrenmesini ananın rızasına bağlı kılan Fransız mevzuatı¹⁰¹ incelenmiştir. Mahkeme, konuyu, çocuğun kendi kökenini

¹⁰⁰ Kar. Scheiwe, 370. 90.500.098.

¹⁰¹ Bak. Frank/Helms, 1340 vd; Scheiwe, 369-370; Acabey, 79-80; Aydoğdu, 276-279.

bilme hakkı, yaşamsal çıkarları ve ananın sağlıklı ortamda doğum yapmasındaki yararları açısından incelemiş ve sonuçta ilgili mevzuatı AİHS'nin 8. maddesinde yer alan özel yaşamın ve aile yaşamının korunması ilkesine aykırı bulmamıştır¹⁰².

AİHM'nin kararı aslında bebek sandığı ve anonim doğumun yaşam hakkına hizmet etiğini tespit eden bir karar olarak görülmemelidir. Bu karar sadece anonim doğumun, eğer yaşam hakkına hizmet ediyorsa, kendi kökenini bilme hakkını zedelemesine karşın AİHS'ye dolayısıyla insan haklarına aykırı olmayacağına yorumlanabilir. Zira bebek sandığı ve/veya anonim doğum gibi uygulamaların gerçekten bebek terklerini ve bu anlamda çocuk ölümlerini azaltıp azaltmadığı ciddi araştırmalar sonucunda anlaşılabilir. AİHM'nin kararında böyle ciddi bir araştırmaya gidilmemiştir. Nitekim Alman doktrin ve kamuoyunda bu iki uygulamanın kanunen düzenlenmesine ilişkin tartışmaların sonuçta odaklandığı nokta şu olmaktadır: Eğer bebek sandığı ve anonim doğum, her şeye -özellikle de aile hukukunun temel yapılanmasına aykırı olmasına¹⁰³- karşın, kişinin yaşam hakkına hizmet ediyorsa kanuni temellere kavuşturulabilir¹⁰⁴.

Almanya'da bebek sandığı ve anonim doğumun doğal olarak bebek ölümlerini azaltacağı yönündeki *teorik yanıtlar* doyurucu bulunmamaktadır. Nitekim bu yaklaşım Alman hukuk doktrininde de taraftar toplamakta; bu ikisinin yaşam hakkını korumak noktasında pratik başarısının bilimsel olarak ortaya konması aranmaktadır¹⁰⁵. Bu gereksinim Almanya'daki çeşitli kişi ve kurumları konuyu istatistiksel esaslarla araştırmaya itmiştir. Bu çalışmalar sonucunda ilk elde edilen bulgular, bebek sandığı ve anonim doğumun bebeklerin uygun ortama terk edimlerini sağlama ve ölmelerini engelleme noktasında sanıldığı kadar başarılı olmadığı yönündedir. Bu konudaki çalışma ve raporların¹⁰⁶ bazı sonuçlarını özetlemek gerekirse, yıllara dayalı olarak topl-

¹⁰² AİHM, Odièvre v. Fransa kararı, Karar tarihi: 13.02.2003, Başvuru No: 42326/98, <http://cmiskp.echr.coe.int/tpk197/portal.asp?sessionId=13928370&skin=hudoc-en&action=request> (erişim tarihi: 18.09.2008).

¹⁰³ Bak. **Scheiwe**, 372.

¹⁰⁴ Hatta bu durumda anonim doğumun kabulü anayasa gereği dahi görülebilir. Bak. **Geiger/von Lampe**, 21; **Starck**, 816.

¹⁰⁵ **Hepting**, 1577-1578; bak. **Katzenmeier**, 1134-1135; **Lüderitz/Dethloff**, § 10 Rn. 93; bak. **Scheiwe**, 370.

¹⁰⁶ Bak. ayrıca terre des hommes Deutschland e.V.: Studie: Tötung (Neonatizid) und Lebend-Aussetzung von Neugeborenen in Deutschland (1999 - 2007),

nan veriler, bebek sandıkları ve anonim doğumun uygunsuz ortamlara bebek terklerini ve bebek ölümlerini dikkate değer bir oranda azaltmadığını göstermiştir. Verilere göre, bebek sandığı ve anonim doğum hizmeti sunulan birçok yerde gene uygunsuz terkler gerçekleşmiştir. Bu iki uygulamadan yararlanma olanağının varlığı bu tür terkleri sona erdirmemiştir¹⁰⁷. Hatta bu verilerle uyumlu olarak, bebek sandıkları ve anonim doğumun bebek terkinin artırıcı bir etkisinin olacağı iddia edilmektedir. Bu görüşe göre, sorumluluktan kaçmak

http://www.terredeshommes.de/content/themen/weitere/babyklappe/studie_toetung.htm (04.10.2008); ayrıca bak. Deutscher Verein für öffentliche und private Fürsorge: Vertrauliche Geburt Eckpunkte einer sozialpräventiven Lösung für Frauen in psychosozialer Notlage, NDV, 2003, 447-451; Deutsche Gesellschaft für Psychosomatische Frauenheilkunde und Geburtshilfe e.V., Kritische Stellungnahme zur geplanten Legalisierung anonymer Geburten vom 11.07.2001 [http://www.dgpf.de/index.php?id=28&no_cache=1&sword_list\[\]=babyklappe](http://www.dgpf.de/index.php?id=28&no_cache=1&sword_list[]=babyklappe) (04.10.2008); **Bott, R.**: "Einige kritische Anmerkungen zum Themenkomplex: Babyklappe, anonyme Geburt, Findelkind, Adoption", in: Protokoll des Innenausschusses (61. Sitzung), Öffentliche Anhörung von Sachverständigen zum Thema "Anonyme Geburten" am 30.5.2001, Deutscher Bundestag, 14. Wahlperiode, Berlin, 2001, 261-274; **Bott, R.**: Babyklappe und anonyme Entbindung. Sozialpolitische und psychologische Aspekte, in: Adoption. Positionen, Impulse, Perspektiven, hrsg von Paulitz, H., München, 2006, s. 153-167.

¹⁰⁷ Bebek sandığı ve anonim doğum uygulamalarının Almanya'da 1999 yılı sonu itibarıyla başladığını, 2000 yılı sonunda ülke genelinde yaklaşık 40 bebek sandığının bulunduğunu, 2003 yılında bu sayının 60-70'e ulaştığını ve bugün için 80 civarında olduğunu kaydederek, bu uygulamaların pek de başarılı olmadığına gerekçe gösterilen verileri buraya aktarıyoruz:

[Bugün için Almanya'da anonim doğum hizmeti sunan kuruluşların sayısının bebek sandıklarından fazla (130 civarında) olduğunu da burada vurgulamak gerekir. Bak. <http://www.bundestag.de/wissen/analysen/2008/babyklappe.pdf> (04.10.2008); <http://www.terredeshommes.de/content/themen/weitere/babyklappe/bilanz.htm> (04.10.2008)].

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ölü terkler/ölüme terkler	21	17	17	20	34	19	20	32	26
Canlı terkler	13	11	14	14	12	14	9	6	10
Nasıl terk edildiği belirsiz		4							
Toplam	34	32	31	34	46	33	29	38	36

Görüldüğü gibi, bu veriler, uygulamanın yaygınlaşmasının istenmeyen terklerin sayısında bir azalmaya yol açmadığına yorumlanabilir. Veriler ve değerlendirmeler için bak. dn. 106'da anılan kaynaklar, özellikle http://www.terredeshommes.de/content/themen/weitere/babyklappe/studie_toetung.htm (04.10.2008).

isteyen insanlar için bebek sandığı ve anonim doğum ideal bir ortam sunmaktadır¹⁰⁸. Konunun bu boyutu daha çok hukuk politikası ile ilgili olmakla birlikte, kişilerin çocuklarından bu şekilde rahatlıkla ve hiçbir sorumluluk üstlenmeden *kurtulabilmesi*, bebek sandığı ve anonim doğum aleyhindeki görüşlerin odaklandığı noktalardan biridir¹⁰⁹.

Türk hukukunda henüz bebek sandığı ve anonim doğumunun kanuni olarak düzenlenmesi ile ilgili bir talep ya da baskı bulunmamaktadır. Almanya'da ise, bunlar düzenlenmeli mi düzenlenmemeli, düzenlenecekse ne şekilde düzenlenmeli tartışmaları sürüp gitmektedir¹¹⁰. Almanya için genel olarak şu söylenebilir ki, bu yollarla savunmasız çocukların yaşama şansının artıyor olması kanun koyucuya yönelik talepleri artırmakta, öte yandan fiilen uygulanması ve hukuka aykırılık sorunu konunun ele alınmasını zorunlu kılmaktadır¹¹¹. Bu düşünceler altında bebek sandığı ve anonim doğumla ilgili çeşitli tasarılar hazırlanmış ve fakat bunlar kanunlaşmamıştır¹¹². Tasarıların kanunlaşmamasının nedenleri arasında, en ideal düzenlemeyi bulma çabaları yanında, kamuoyunda konu hakkında bir mutabakatın sağlanamamış olması da vardır.

Konuyla ilgili tasarılarından, 2004 tarihli tasarıya¹¹³ burada kısaca değerdendirmektedir yarar vardır. Tasarının ilgi çekici bir yönü, bebek sandığı esaslı bir düzenlemeye gidilmemesidir¹¹⁴. Hatta Tasarı'da anonim doğum da olduğu gibi kabul edilmiş değildir. Gerçekten de Tasarı'da bebek sandığı ve anonim doğum yerine gizli doğum (geheime Geburt) üzerinde durulmaktadır. Gizli doğum anonim doğuma daha yakındır. Onun gibi doğumdan öncesi ile ilgilidir ve fakat anonim doğumdan farklı olarak doğum aşamasından önceki zamana da uzanmaktadır. Bilindiği gibi, bebek sandığı ise bu ikisinden farklı olarak doğumdan sonrası, doğmuş çocuğun terk edilmesi ile ilgilidir. Gizli doğum uygulamasında özellikle onaylı danışma büroları aktif rol üstlenmek-

¹⁰⁸ Bak. **Katzenmeier**, 1135 dn. 12.

¹⁰⁹ Bak. **Gernhuber/Coester-Waltjen**, § 51 II Rn. 14; **Swientek**, 354; **Katzenmeier**, 1134.

¹¹⁰ Bak. **Gernhuber/Coester-Waltjen**, § 51 II Rn. 11; **Willutzki**, 254; **Frank/Helms**, 1340; **Scheiwe**, 372; **Benda**, 533; **Katzenmeier**, 1134, 1138; **Swientek**, 353.

¹¹¹ Bak. **Hepting**, 1576; **Katzenmeier**, 1134-1135.

¹¹² Bak. **Wolf**, 2003, 113 vd; **Katzenmeier**, 1137; **Gernhuber/Coester-Waltjen**, § 51 II Rn. 17-18; **Scheiwe**, 373; **Swientek**, 356; **Wolf**, 2001, 352 vd; **Hepting**, 1573-1574.

¹¹³ Entwurf eines Gesetzes zur Regelung der anonymen Geburt, BR-Drucks. 682/04 v. 13.09.2004.

¹¹⁴ Bak. § 1773 II BGB-E.(BGB-Entwurf), BR-Drucks. 682/04 v. 13.09.2004.

tedir. Taşıdığı çocuğunu herhangi bir nedenle terk etmek isteyen gebe kadınlar bu büroyla bağlantıya geçecektir. Büro, kadının gerçekten zor durumda olup olmadığını, yani kimliğini belirsiz kılarak çocuğunu terk etmesi için haklı bir gerekçenin olup olmadığını inceleyecektir. Eğer gerekçe haklı görülürse, kadının kimliğinin ileride çocuk tarafından bilinmesini sağlayacak bilgiler alınacak, bunları içeren belge kapalı bir zarf içinde Nüfus memurluğuna iletilecektir. Kurum belli bir yaşa geldiğinde çocuğun erişimine açık olacak şekilde bu bilgileri saklayacaktır. Bu yaş, 16 yaşın tamamlanması olarak düşünülmektedir¹¹⁵. Bilgileri alındıktan sonra kadına bir sağlık kuruluşunda doğum yaparak çocuğunu terk etme olanağı sağlanacaktır. Kadının kimliğinin belirsiz kalmasının çocuk ve ananın yaşamı ve sağlığı için zorunlu görüldüğü istisnai durumlarda ise, hiçbir bilgi alınmaksızın doğumun gerçekleşmesine, başka bir deyişle anonim doğuma, izin verilecektir.

Tasarının esas aldığı çözüm, gizli doğum, hukuki farklı çıkarları ve ilkeleri dengelemesi açısından bebek sandığı ve anonim doğuma göre daha ideal gözükmektedir¹¹⁶. Kanaatimize göre de, gizli doğum, bebek sandığı ve anonim doğuma göre daha ideal bir çözümdür. Ancak en ideal çözüm olduğu kuşkuludur¹¹⁷. Hatta gizli doğumdan, bebek sandığı ve anonim doğum kadar bir başarı elde edilebileceği bile belirsizdir. Sonuçta bu sistem kadınların kendini *deşifre etmesine* dayalı bir sistemdir. Gebe olup çocuğunu terk etme psikolojisinde olan kadın, danışma bürosuna gitmek suretiyle bir şekilde devletle bağlantıya geçmiş olmakta; devletçe bilinir olmaktadır. Böyle bir kadının başvurusu reddedildiği takdirde gizli doğum esaslı sistem kusursuz bir çözüm sunmamaktadır. Eğer başvurunun reddedilmesi durumunda kanun dışı doğum yapılması ve çocuğun terk edilmesi önlenemez şekilde sıkı bir denetim ve gözetime gidilirse, bu riski sonuçta çocuğunu terk ederek ondan kurtulmak isteyen kadının göze alması gerekecektir. Başka bir deyişle, bu durumdaki kadından, başvurusu reddedildiği takdirde çocuğu gizlice doğurma ve terk etme şansının artık olmayacağını bilerek süreci başlatması beklenmiştir olmaktadır. Kadının bu riski alıp almayacağı ise kuşkuludur. Diğer yandan, başvurusu reddedilen kadın üzerinde hiçbir denetim yapılmayacaksa, bu durumda

¹¹⁵ Alman hukukunda, 16 yaşın tamamlanması evlat edinmede çocuğa gerçek ana-babası ile ilgili bilgilerin verilmesi yaşıdır (bak. PStG § 61 II). Tasarıda bilgilerin erişime hazır tutulmasında evlat edinmedeki ile aynı yaş esas alınarak, getirmek istenilen gizli doğumla evlat edinme arasında bir uyumluluk sağlanmaktadır.

¹¹⁶ Katzenmeier, 1138.

¹¹⁷ Bak. Willutzki, 260; Katzenmeier, 1139.

uygunsuz ortamlarda gerçekleşen çocuk terkleri, doğumlar ve bunlara bağlı çocuk ölümleri konusunda çok da mesafe alınmamış olacaktır. Büronun terkin haklı olmadığına ikna ettiği sınırlı sayıdaki kadın dışında, geri kalanlar gene gizlice doğurup terk etme yoluna gidebileceklerdir. Böylece gizli doğum ile durumun kontrol altına alınmak istenmesi, sistemin başarısız olmasına da neden olabilecektir.

SONUÇ

Bebek sandığı ve anonim doğum, dinî, ahlaki, sosyolojik, psikolojik ve hukuki boyutuyla tartışmalı uygulamalardır. Bu nedenle tamamen yasaklanmalarından, kanuni bir zemine kavuşturulmalarına, onların yerine aynı işlevi gören farklı kurumların kabul edilmesine kadar tartışma yelpazesi genişlemektedir. Bu söylenenler kuşkusuz Almanya için geçerlidir. Henüz Türkiye'de bu yönde sesini duyuran bir talep bulunmamaktadır ve fakat bu Türkiye'de çocuk (bebek) terki ve buna bağlı çocuk ölümlerinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle Avrupa'da ve dünyanın değişik bölgelerinde yaygınlaşma eğiliminde olan bu uygulamaların Türkiye'de de bir gün gündeme gelme olasılığı yüksektir.

Hukuki boyutuyla konuya yaklaşıldığında, Türk ve Alman hukuku açısından bebek sandığı ve anonim doğumda benzer sorunlarla karşılaşmaktadır. Mevcut mevzuat açısından hukuka uygun olmadıklarından, bu ikisinin -eğer uygulanmaları isteniyorsa- kanun koyucu tarafından düzenlenmesi zorunlu olmaktadır. Ancak ana-babanın belirsiz kalmasına, böylece çocukla bunlar arasında soybağının kurulamamasına dayalı bu uygulamaların; anayasa, insan hakları, aile, miras vb. birçok boyutunun olması konuyu hassaslaştırmakta, kolay çözümleri olanaksız kılmaktadır. Tüm bu sorunlara karşın, eğer bu ikisinin; çocuğun terk sonucu yanlış ellere geçmesini önlediği ve bundan daha da önemlisi çocuğun sağlıklı bir ortamda sağlıklı şekilde doğmasına hizmet ettiği ve yaşama şansını artırdığı kabul edilebilirse kanun koyucular tarafından göz ardı edilmeleri düşünülemez. Nitekim kendi kökenini bilme hakkı, aileye dayalı toplum düzeni, aile hukuku kapsamında özellikle soybağı ve evlat edinme kurumları açısından taşıdıkları bütün sakıncalar, yaşam hakkının üstünlüğü karşısında ikinci plana itilebilir. Bununla birlikte diğerlerinden sağlanan bireysel ve toplumsal yararlar da çok önemli olup, tüm bunları dengeleyici bir çözümün bulunması bu nedenle güçleşmektedir. Diğer yandan bebek sandığı ve anonim doğum üzerindeki en kuşkulu noktalardan birisi, bunların gerçekten yaşam hakkına hizmet edip etmediği, daha doğru bir

tespitle, mevcut hukuk sisteminden fedakârlık yapılmasını haklı gösterecek derecede hizmet edip etmediğidir. Bugün için bebek sandığı ve anonim doğumun fiilen uygulandığı Almanya'da yapılan araştırmalardan bu sorulara net bir olumlu yanıt alınamamıştır.

Tüm bu söylenenler dikkate alındığında konunun birçok noktada bugün için belirsizliğini sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Ancak sorunun -özellikle fiilen bu uygulamaların görüldüğü ülkelerde- uzun süre sürüncemede bırakılmayacağı da ortadadır. Bebek sandığı ve anonim doğumun birçok ülkede ve bu ülkelerin de içinde giderek yaygınlaştığı düşünülürse, genel eğilimin artık bu ya da bunlarla benzer işlevi gören farklı kurumların devlet tarafından tanınıp, kanunilik kazandırılması olacağı, Türk kanun koyucusunun da ileride benzer bir yolu izleyeceği söylenebilir.

K a y n a k ç a

- Acabey, M.B.:** Soybağı, İzmir 2002.
- Akıntürk, T./Akipek, J. G.:** Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, 1. Cilt, 5. Bası, İstanbul 2004.
- Akıntürk, T.:** Türk Medeni Hukuku, 2. Cilt, Aile Hukuku, 10. bası, İstanbul 2006.
- Aydoğdu, M.:** Çağdaş Hukuki Gelişmeler Işığında Evlat Edinme, İzmir 2006.
- Benda, E.:** Die "anonyme Geburt", JZ, 2003, s. 533-540.
- Blank, T.:** Familienrecht, Band II, Kindschaftsrecht, München 2000.
- Bott, R.:** "Einige kritische Anmerkungen zum Themenkomplex: Babyklappe, anonyme Geburt, Findelkind, Adoption", in: Protokoll des Innenausschusses (61. Sitzung), Öffentliche Anhörung von Sachverständigen zum Thema "Anonyme Geburten" am 30.5.2001, Deutscher Bundestag, 14. Wahlperiode, Berlin, 2001, 261-274.
- Bott, R.:** Babyklappe und anonyme Entbindung. Sozialpolitische und psychologische Aspekte, in: Adoption. Positionen, Impulse, Perspektiven, hrsg von Paulitz, H., München, 2006, s. 153-167.
- Dural, M./Ögüz, T./Gümüş, A.:** Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul 2005.
- Dutertre, G.:** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler (Extraits clés de jurisprudence - Cour européenne des droits de l'homme), Avrupa Konseyi çevirisi ve yayını, Ankara 2007.
- Erdoğan, M.:** Anayasa Hukuku, 4. baskı, Ankara 2007.
- Erman, W./Holzhauer, H.:** Bürgerliches Gesetzbuch, Handkommentar, 10. Aufl., Münster 2000.
- Frank, R./Helms, T.:** Rechtliche Aspekte der anonymen Kindesabgabe in Detschland und Frankreich, FamRZ, 2001, s. 1340-1348.
- Geiger, J./von Lampe, C.:** Das 2. Urteil des BVerfG zum Schwangerschaftsabbruch, Jura, 1994, s. 20-30.
- Gernhuber, J./Coester-Waltjen, D.:** Familienrecht, München 2006.
- Gören, Z.:** Temel Hak Genel Teorisi, İzmir 2000.
- Gözler, K.:** Anayasa Hukukuna Giriş, 10. baskı, Bursa 2007.

- Gözübüyük, Ş./Gölcüklü, F.:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, 5. bası, Ankara 2004.
- Gözübüyük, Ş.:** Anayasa Hukuku, 15.baskı, Ankara 2007.
- Hepting, R.:** “Babyklappe” und “anonyme Geburt”, FamRZ, 2001, s. 1573-1585.
- Kaboğlu, İ. Ö.:** Özgürlükler Hukuku, İstanbul 1993.
- Katzenmeier, C.:** Rechtsfragen der “Babyklappe” und der medizinisch assistierten “anonymen Geburt”, FamRZ, 2005, s.1134-1139.
- Kılıçoğlu, A.:** Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, 2. bası, Ankara 2004.
- Küntay, E.:** Çocuk Hakları ve Aile İçi İlişkiler, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi Üzerine Bir Yorum, Türkiye’de İnsan Hakları Konferansı, 7-9 Aralık 1998, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü yayını, Ankara 2000; s. 541-547.
- Lüderitz, A./Dethloff, N.:** Familienrecht, 28. Aufl., München 2007.
- Mittenzwei, I.:** “Das Modellprojekt Mose” - Rechtsfragen der anonymen Abgabe neugeborener Kinder, in: FS Andreas Wacke, Hrsg. von Hans Georg Knothe u. Jürgen Kohler, München 2001, s. 327-344.
- Neuheuser S.:** Begründet die Weggabe eines Neugeborenen in eine “Babyklappe” den Anfangsverdacht einer Straftat?, NSTZ 2001, s.175-178 (kısaltma: NSTZ).
- Neuheuser, S.:** Strafrechtliche Bewertung sogenannter Babyklappen in der Praxis, in: Kriminalistik 2005, s. 738-741.
- Oğuzman, M. K./Seliçi, Ö./Oktay-Özdemir S.:** Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 8. Bası, İstanbul 2005.
- Ovacık, M.:** İngilizce Türkçe Hukuk Sözlüğü, 2. baskı, Ankara 1986.
- Önder, A.:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 1994.
- Özbudun, E.:** Türk Anayasa Hukuku, 8. baskı, Ankara 2005.
- Özdamar, D./Sucu, C. G.:** Türk Medeni Kanunu’nun 313. Maddesinde, 15.07.2005 Tarihinde Yapılan Değişiklik ve Uluslararası Sözleşmeler Karşısında, Evlat Edinme Konusunun Farklı Bir Bakış Açısı ile Ele Alınması, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt I, sayı:2, 2006, s. 179-207.
- Öztañ, B.:** Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004.
- Palandt O.:** Bürgerliches Gesetzbuch, hrsg von Palandt O., Band 7, 62. Aufl., München 2003 (atf şekli: Yazar adı, in: Palandt BGB,...)

- Ruhi, A. C.:** Türk Hukukunda Evlat Edinme ve Evlat Edinme ile İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye'de Tanınması, Ankara 2003.
- Scheiwe, K.:** Babyklappe und anonyme Geburt- wohin mit Mütterrechten, Väterechten, Kinderrechten?, ZRP, 2001, s. 368-374.
- Serozan, R.:** Çocuk Hukuku, 2. Bası, İstanbul 2005.
- Starck, C.:** Der verfassungsrechtliche Schutz des ungeborenen menschlichen Lebens. Zum zweiten Abtreibungsurteil des BVerfG, JZ, 1993, s. 816-822.
- Swientek, C.:** Warum anonym- und nicht nur diskret?- Babyklappen und anonyme Geburt, FPR, 2001, s. 353-356.
- Tezcan, D./Erdem, M. R./Önok, R. M.:** Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 5, baskı, Ankara 2007.
- Türkeri, A.:** Türk Medeni Hukukunda Evlat Edinmenin Hukuki Sonuçları, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara 2007.
- Ünal, Ş.:** Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan Hakları Hukuku, Ankara 1997.
- Willutzki, S.:** Babyklappe und anonyme Geburt - Verfassungs- und familienrechtliche Aspekte mit kritischer Anmerkung zur Gesetzgebungsarbeit, Festschrift für Ingrid Groß, 2004, s. 229 vd.
- Wolf, A.:** Babyklappe und anonyme Geburt-Fragen zu einer neuen Entwicklung, FPR, 2001, s. 345-353 (kısaltma: 2001).
- Wolf, A.:** Über Konsequenzen aus den gescheiterten Versuchen, Babyklappen und "anonyme" Geburten durch Gesetz zu legalisieren, FPR, 2003, s. 113-120 (kısaltma: 2003).
- Zevkliler, A./Acabey, B./Gökyayla, E.:** Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler ve Aile Hukuku, 3.Bası, Ankara 1999.
- http://www.babysafehaven.com/the_law.htm
- <http://www.bundestag.de>
- <http://www.geburtskanal.de>
- <http://www.dgpf.de>
- <http://www.dggg.de>
- <http://www.hurriyet.com.tr>
- http://www.religioustolerance.org/saf_have.htm
- <http://www.terredeshommes.de>
- <http://www.zaman.com.tr>
- <http://en.wikipedia.org>